

PANGANDUS**Skandaal võib jõujooni nihutada**

Investor ja LHV aktsionär **Lauri Meidla** näeb, et Swedbanki rahapesuskandaal võib mõjutada Eesti ärimaastiku aktiivsust. Samas näevad asjatundjad kasvu- või langust kohalikele pankadele, eriti LHV-le. ▶ **6-7**

JUHTIMINE**Mürk-Dubout täitis eesmärgid ja lahkus**

Üle kahe aasta Tallinna Lennujaama juhtinud Piret Mürk-Dubout ütles, et täitis seatud eesmärgid ning seetõttu oli lihtsam lahkuda uue tööandja, börsifirma Tallinki juurde. Töö laevafirma juhatusest algab aprillis. ▶ **2**

INVESTOR**Panus Donald Trumpi piirimüürile**

Mehhikos asub üks maailma suurimaid tsemenditootjaid Cemex - ettevõtte, kelle tegevust võib mõjutada olulisel määral Ameerika Ühendriikide presidendi Donald Trumpi soov ehitada müür USA-Mehhiko piirile. ▶ **14-15**

PÄEVA TEGIJA**Eesti Vabariik ja Eesti kodanikud**

Eile sai Eesti riik 101aastaseks ja sel puhul võime kõik üksteisele õnne soovida. Paljud tegid seda ühiskallistusega kell 20.19, kui katkestati ka presidendi Kersti Kaljulaidi pidulik vastuvõtt. Ühiskallistus sai alguse EV100 juubeli-aastal, kui kallistati kell 20.18. Üleskutse kinkida vabariigi sünnipäeval üksteisele kallistus tegi esimest korda dirigent **Hirvo Surva**. EV100 juubeli tähistamine jätkub järgmise aasta 2. veebruarini, kui möödub 100 aastat Tartu rahulepingu sõlmimisest.

Ärip30v

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 25. veebruar 2019
nr 38 (6104) **3,90 eurot**

EUR/USD
1,133 ▲

USD/EUR
0,883 ▼

EUR/SEK
10,610 ▼

EUR/RUB
74,157 ▼

Nord Pool
42,31 ▼

Euribor
-0,231 ▼

PANGANDUS

Mustad noodid

Finantsinspeksioon hindab Tallinna Äripanga üldjuhtimise ja sisekontrolli süsteemid nõrgaks, mis teeb panga rahapesutehingutele haavatavaks. ▶ **4-5**

▶ Tallinna Äripanga juhatuse liikmed Sergei Elošvili (vasakul) ja Andrei Žukov (paremal) endise kaitsepolitsei juhi ja siseministri Jüri Pihli matustel.

FOTO: LIIS TREIMANN

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Eesti juhtide uus
moeröögatus

7.00-10.00 "Hommikuprogramm". Viimastel aastatel on keskastme ja tippjuhid vaimustunud *coaching'*ust. Küsime *coach'*ina tegutsenud Toomas Tamsarilt, kuidas vältida *coach'*i ülemaksimist või pörša ostmist kotis. LHV vanemmaakler Nelli Janson räägib, kuidas leida üles alahinnatud ettevõtteid. Kolmas külaline on Äripäeva arvamustoimetuse juht Neeme Korv, kes kommenteerib president Kersti Kaljulaidi aastapäevakõnet. Saadet juhivad Aivar Hundimägi ja Priit Pokk.

11.00-12.00 "Kuum tool". Uurime poliitika-gurudelt Andreas Kajult ja Erik Mooralt, milliseks võivad valimised kujuneda ning milline erakond on oma kampaaniaga pange astunud. Saatejuht on Eliisa Matsalu.

13.00-14.00 "Tööstusuudised eetris". Seekordse saate teema on kutseharidus. Saatekülaline on Tallinna Tööstushariduskeskuse IT-õppevaldkondade juhataja Eduard Brindfeldt, kellega räägime mullu sügisel käivitunud tööstusinformaatika erialast ja kutsehariduse probleemidest. Saadet juhib Harro Puusild.

15.00-16.00 "Lavajutud". Saade on salvestatud majanduskonverentsil "Tööstuse äriplaan". Esimeses osas kõneleb Chemi-Pharmi tegevjuht Kristo Timberg, kuidas ja miks ettevõtte uut tehast kavandab, oma IT-süsteeme arendab, andmebaasi korrastab ja ärianalüütikale panustab. Teisena räägib Tallinna Tehnikakõrgkooli ja Tallinna Tehnikaülikooli lektor, tööstusettevõtete konsultant Ingrid Joost, milline tulevik võib ees oodata tootmist ja kaubavedu.

► Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel **92,4 MHz** ning igal pool mujal Äripäeva veebi kaudu.

Häid majandusmõtteid hoiab liinil Tallink!

JUHTIMINE

Mürk-Dubout:
lennujaamas sai kaks
eesmärki täidetud

Enam kui kaks aastat Tallinna Lennujaama juhtinud Piret Mürk-Dubout asub aprillis tööle laevafirma Tallink juhatuses. Mürk-Dubout' sõnul võttis ta lennujaama tööle minnes kaks eesmärki ja need said täidetud.

PILLE IVASK
pille.ivask@aripaev.ee

Äripäev

Mürk-Dubout võtab Tallinki juhatuses üle Andres Hundi koha. Mürk-Dubout' vastutusvaldkonnaks Tallinkis saab rahvusvaheline turundus ja müük.

Mürk-Dubout ütles kommentaaris Äripäevale, et tõsisemad läbirääkimised algasid Tallinkiga umbes kuu aega tagasi. Tema sõnul ei tulnud lahkumisotsus kergelt. "Eks see on üks rahutu hinge tunnus, kui kuskil saab midagi veel paremini teha, siis tuleb sinna minna. Ma olen oma elus palju strateegiamuudatusi teinud. Eks samamoodi hakkame Tallinki uusi ärivõimalusi arutama," avaldas ta.

Eesmärgid said täidetud

Mürk-Dubout ütles, et Tallinna Lennujaama tööle asudes oli tal kaks eesmärki. Esiteks tahtis ta leida vastuse küsimusele, kas Eesti ja Euroopa on võimalik lennuliiklusega tihedamalt ühendada. Teiseks eesmärgiks võttis ta investeeringute kava realiseerimise ja juurutamise. "Ka see on suures osas esimeses etapis tehtud. Kogu jätkuv investeeringute kava on samamoodi kokku lepitud," ütles Mürk-Dubout.

"Kui ma kaalun ja vaatan neid kahte eesmärki, siis suur osa nendest ootustest, millega mind lennujaama kutsuti, on täidetud. Meil on kindlad plaanid, kuidas edasi minna," ütles Mürk-Dubout.

Samas märkis Mürk-Dubout, et kuigi eesmärgid said täidetud, ei ole Tallinna Lennujaamas töötamine end ammandanud. Ta selgitas, et kuigi lahkumisotsuse vastuvõtmine on ta isiklik valik, on lennujaam praegu sellises seisus, et uuele juhile teatepulkale üle anda on lihtne.

Tallinna börsi parim palgamaksja

Äripäev on varem kirjutanud, et Tallink on Tallinna börsifirmadest üks paremaid palgamaksjaid. Äripäev kirjutas möödunud suvel, et Tallink on aastaaruandes välja toonud, et maksis juhtkonnale 2017. aastal kokku miljon eurot.

Kuna Tallinki juhtkonda kuulus kolm liiget, tuleb kirjumeetodiga kalkuleerides summa kolmeks jagada ning niimoodi saab igaüks 330 000 eurot aastas. Kuid selles suures summas võivad kajastuda ka tasud, mis otseselt praeguste juhtide peale ei kulu – näiteks lahkumistasud või veel mõned erakorralised väljamaksed.

Tookord ütles Tallink Äripäevale, et tasude vahemikud pole õiged ning kinnita-

► Piret Mürk-Dubout' sõnul on uuele juhile teatepulkale üleandmine lihtne.

FOTO: ANDRAS KRALLA

TASUB TEADA
Piret Mürk-Dubout

2010-2013 TeliaSonera ABS äriarenduse juht ja asepresident

2013-2014 Stockholmis TeliaSonera ABS grupi asepresident

2014-2016 Telia Sonera Eesti asepresident

2016-2019 Tallinna Lennujaama juhatuse esimees

2016. aastal ilmunud Palga TOPis oli ta Eesti kõrgeima palgaga naisjuht.

Tallinki juhatuses viis liiget

liikmed alates tänava aprilli keskpaigast

Paavo Nõgene
Lembit Kitter
Kadri Land
Harri Hanschmidt
Piret Mürk-Dubout

da saab vaid üldsummat: juhtkonnale ja nõukogule maksti kokku 1,18 miljonit eurot. "Meie juhtide palkasid pole sellisel kujul kuskil välja toodud. Kalkulatsioonide avaldamine sellisel kujul on riskantne, kuna need ei toetu faktidele, vaid oletustele," teatati Tallinkist.

Tallinna Lennujaama 2017. aasta aruandes seisab, et juhatuse liikmete tööjõukulud kokku olid 310 000 eurot, vähenedes 2016. aastaga võrreldes 32 000 euro võrra. Tallinna Lennujaama juhatuse on kolmeliikmeline.

Mürk-Dubout ütles Tallinki ning Tallinna Lennujaama boonussüsteeme kommenteerides, et oli igati rahul oma tingimustega riigifirmas.

Mürk-Dubout'le ei kuulu ühtegi Tallinki aktsiat ning Äripäeva otsingutulemus näitab, et Mürk-Dubout ei oma ühegi Tallinna börsil noteeritud ettevõtte aktsiaid.

Erinevate kaubaaluste ja pakkekomponentide tootmine, HT töötlus

kaubaalused.com

Telefon 51 05 565
investor@investor.ee

Ehitusuudised.ee

Värsked uudised
ehitus- ja kinnisvarasektorist

E.L.E. Rikaar OÜ
pakub raamatupidamist
KÕIGILE

(OÜ, MTÜ, SA, FIE, AS)

Võta ühendust:
info@rikaar.eu
www.rikaar.eu

645 4165 ☎ 5649 4429

MEESKONNATÖÖ SEIKLUSED JA KOOLITUSED

www.360.ee

TUNNUSTUS

Presidendilt võtsid aumärgi vastu ka ettevõtjad

LIIS TREIMANN
liis.treimann@aripaev.ee

President Kersti Kaljulaid andis reedel riiklikud teenetemärgid üle Arvo Pärdi Keskuses tsere-moonial "Eesti tänab".

Teiste seas sai teenetemärgi ka mitu ettevõtjat, näiteks Oleg Gross, Tiit Pruuli ja Martin Villig. Presidendilt vabariigi aastapäeva eel teenetemärgi saanud 112 inimese seas oli seekord kümnekond ettevõtjat, kelle valdkonnad ulatuvad turismist põllumajanduseni ja tehnoloogiast kaubanduseni.

▲ Eesti Energia juhatuse liige Raine Pajo koos presidendiga.

► Kaubandusettevõtja Oleg Gross ja Tarmeko juht Jaak Nigul.

▲ Taxify üks asutajaid Martin Villig (vasakul) ja Cleveroni juht Arno Kütt.

► Lõuna-Eestis kaupluseauto pidaja Oie Maiste näitab oma aumärki.

turundustreff koolitused

Tehisintellekt ja andmeanalüütika turunduses
Growth hacking, CRO ja müük internetis
Internetiturundus algajatele
Internetiturunduse asjatundja arenguprogramm

e-maili turundus
google adwords
kodulehe optimeerimine SEO
google analytics
reklaam facebookis
wordpress

www.turundustreff.ee

UUS SUBARU FORESTER X-LINE AUTOSPIRITIS. VARUSTATUD KÕIGEKA

"VÕTMED
KÄTTE" ERIHIND
26 990 €
AUTOD KOHE
SAADAVAL!

Uus Subaru Forester X-Line üllatab X-TRA rikkaliku põhivarustusega: nelikvedu, automaatkäigukast, X-Mode ja EyeSight juhiabisüsteemid, lisaks veel ülipikk nimekiri mugavus-, turva- ja muud varustust. „Võtmed kätte“ erihind sisaldab ka ARK paketti, alarmi, talverehve ja metallikvärvi.

Eripakkumine kehtib piiratud koguses laoautodele!

autospirit

Ehitajate tee 122, Tallinn
tel 659 9499

tallinn@autospirit.ee
www.autospirit.ee

**3 AASTAT TASUTA
HOOLDUST**

SUBARU
Confidence in Motion

Keskmine kütusekulu ja CO₂ heitmed: 7,4 l/100 km, 168 g/km. 3 aastat tasuta hooldust läbisõidul 15 000, 30 000 ja 45 000 km.

PANGANDUS

Eesti vanimal pangal suur rahapesurisk

Finantsinspektsiooni riskihinnangus Tallinna Äripangale viidati teiste riskide seas suurele rahapesuriskile, mis tulenes panga ärimudelist ning väga suurest mitteresidentidest klientide osakaalust.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Äripäev

Äripäeval õnnestus tutvuda 2017. aasta lõpust pärineva finantsinspektsiooni järelevalvelise hinnanguga Tallinna Äripangale, milles järelevalveasutus nimetas suureks nii panga juhtkonna tegevuse riski, sisekontrollistemei riski, krediidiriski kui ka operatsiooniriski. Suurest operatsiooniriskist tuleneb finantsinspektsiooni hinnangul omakorda suur rahapesurisk.

Kui pank teenis 2017. aastal keskmise ja kõrge riskitasemega mitteresidentidest klientide teenindamisest netotulu üle 3 miljoni euro, siis samal perioodil oli Tallinna Äripanga Grupi netokasum intressi-

tulult, teenustasudelt ja finantstehingutelt kokku ligi 6 miljonit eurot.

Hulgaliselt offshore-kliente

Hoiuste maht oli Äripangas 2017. aasta lõpus 192 miljonit eurot, millest ligi viiendik kuulus *offshore*-klientidele. Kokku moodustas mitteresidentide hoiuste osakaal kõikidest hoiustest üle poole ehk 51 protsenti. Aasta varem oli olukord veelgi drastilisem – *offshore*-klientide osakaal oli 25 protsenti kõikidest hoiustajatest ning mitteresidentide osa oli kokku 62 protsenti.

Finantsinspektsioon tõi välja, et mitteresidentide teenindamisele suunatud äristrateegiast tulenevalt on pank äärmiselt haavatav makseteenusel põhinevale rahapesule nn kihistamise faasis.

Kihistamise faasis sooritatakse finantsoperatsioone, mille eesmärk on muuta eba-

seaduslikult saadud raha jälitamine nii keeruliseks kui võimalik.

Finantsinspektsiooni hinnangul on ka Äripanga reputatsioonirisk suur. Reputatsioonirisk on kahjumite tekkimise risk panga klientide ja äripartnerite arvu vähenemise tõttu, samuti panga finantssuutlikkusest, pangateenustest, aktsionäride imago ja panga juhtkonnast negatiivse maine tekkimise risk.

Üldjuhtimine ja sisekontroll nõrgad

Äripanga üldjuhtimisele ja sisekontrollistemeile antud koondhinne oli nõrk ning finantsinspektsioon märkis, et riskitaluvuse kehtestamata jätmisel ei pruugi panga juhtimiskorraldus olla vastavuses krediidi-asutuste seaduse paragrahviga, mis kohustab juhatust kindlaks määrama riskitaluvuse kõigi asjasse puutuvate äriiliniide ja äriüksuste kaupa.

Samuti käskis järelevalveasutus Äripangal suurendada likviidsuspuhtrit, kuna see pole piisav, et tulla toime stsenaariumites ettenähtud kriisiolukordades.

“Kuna pole selge, millisele konkreetsele finantsinspektsiooni dokumendile te toetute oma päringu esitamisel, siis ei saa pank ka vastata, millises konkreetses valdkonnas ja milliseid muudatusi ja tegevusi on pank praeguseks ette võtnud,” kirjutas Tallinna Äripanga juhatuse esimees Igor Novikov.

Lisaks juhtis Novikov tähelepanu asjaolule, et finantsinspektsiooni järelevalvelised hinnangud on konfidentsiaalsed.

Äripäeva viite peale, et küsimused baseeruvad finantsinspektsiooni järelevalvelisele hinnangule 2017. aasta detsembrist, mistõttu ei tohiks olla ka vastamiseks takistust, pangalt enam vastust ei tulnud.

Mitteresidentide hulka ette ei kirjutata

Finantsinspektsiooni juhatuse liige Andre Nõmm ütles, et konkreetse pangaga seotud asjaolusid ei ole neil võimalik kommenteerida.

Üldisemalt küsimustele vastates, lausus Nõmm, et finantsinspektsioon ega ka õigusakt ei kirjuta pankadele ette, milline on konkreetne lubatav mitteresidentide osakaal. Mitteresidentid, nagu ka residentid, on tema sõnul väga erineva riskikaaluga ning panga süsteemid ja kontrollid peavad tagama selle, et tehakse kõik mõistlik, et klient, sealhulgas mitteresident ja tema äritegevus, tuvastada.

“Kahtlemata on seda distantsilt keerulisem teha, kuna “koduseid” olusid on lihtsam hinnata (läbipaistvus, keskkonna tundmine, registritele juurdepääs jne). See asjaolu determineerib ka selle, miks mitteresidentide osakaal panganduses on üks riskiindikaator. Kui süsteemid ja kontrollid ei suuda piisava täpsusega kliendi tege-

◀ Tallinna vanalinnas asuv Äripank tegutseb juba 1991. aastast. FOTO: ANDRAS KRALLA

▲ 2006. aastal tähistas Tallinna Äripank restoranis Gloria oma 15. tegevusaastat, olles seega vanim tegutsev väikepank Eestis. Kauaaegne klient, lennufirma Avies omanik Valentin Manuša saabus peole salapärase kingipakiga, mille võttis vastu panga juht Valeri Haritonov. FOTO: VEIKO TÖKMAN

Pangal pikk ja kirev ajalugu

Tallinna Äripank on vanim tegutsev pank Eestis, mille asutasid 1991. aastal nn liidulise alluvusega tehased. Väikepanga juhid ja omanikud hoiavad madalat profiili ning kommentaare, ka makromajanduslikke, nad andma ei kipu.

Äripanga äri on seotud peamiselt Venemaaga, aastaid olid nad tihedalt seotud Venemaa riigifirma Almazjuvelireksport äri ja tippjuhtidega. Kaheksa aasta eest kirjutas Äripäev, et üle poole Äripanga aktsiate

omanikest peidab ennast sisuliselt varifirmade taga. Praegu-seks on omanikeringi jäänud kaks offshore-firmat.

Äripanga suurim aktsionär ning ka panga juhatusse kuuluv Andrei Žukov pidi finantsinspektsiooni survele olema aastatel 2006–2009 juhatusest väljas.

Inspektsiooni tollane juht Raul Malmstein ütles Eesti Päevalehele, et Äripanga omanike ja nende äride läbipaistvusega pole kõik korras. Kummalsed äritehingud, variisikud ja sega-

sed suhted. Näiteks juhtis Žukovile kuuluvaid firmasid isik, kelle tööülesandeid lähemal vaatlusel ei saanud kirjeldada teistmoodi kui autojuhi omasid.

Jutud müügist

Eelmise aasta detsembris kirjutas Äripäev Vahur Krafti huvist saada Äripanga juhiks ning sellest, et Äripank on ka müügis.

Äripank on sunnitud välja mõtlema, kuidas edasi minna, rääkisid Äripäeva allikad. Nimelt tegi finantsinspektsioon

KES ON KES

Tallinna Äripank

Tallinna Äripanga juhatuse liikmed: juhatuse esimees Igor Novikov, Andrei Žukov, Sergei Elošvili ja Aivar Luik

Nõukogu liikmed: esimees Madis Kiisa, Alexander Lario-nov, Hannes Mädo, Sergey Gornyy, Veiko Veskiväli

Suurimad aktsionärid:

Leonarda Invest AS 48,45% Andrei Žukov

Grand Marketing AS 9,8% Sergei Gornyy – 66,67% ning firmade kaudu

Sergei Elošvili – 33,33%

Statik LTD 9,66%

Danasano AS 9,65%

Plycado Investments Ltd.

Asparagos OÜ 9,57%

firmade kaudu Andrei Žukov, Sergei Elošvili ja Tatjana Levitskaja

Tatjana Levitskaja 4,76%

ALLIKAS: ÄRIREGISTER

👉 Kuna pole selge, millisele konkreetsele finantsinspektsiooni dokumendile te toetute oma päringu esitamisel, siis ei saa pank ka vastata, milliseid muudatusi on pank praegu-seks ette võtnud.

Äripanga juht Igor Novikov

KOMMENTAAR

Alustatakse leebelt

ANDRE NÖMM

Finantsinspektsiooni juhatuse liige

Finantsinspektsioon hindab regulaarselt pankade kapitaliseeritust ja vähemalt kord aastas koostatakse järelevalveline hinnang, mille käigus hinnatakse riskide suurust ja nende kaetust omavahenditega.

Vajadusel nõuab finantsinspektsioon riskide katteks täiendavat kapitali. Sellisele kontrollile võivad eelneida/järgneada spetsiifilised kontrollid (sh kohapealsed), mis hõlmavad konkreetseid valdkondi ja mida vastavas riskihinnangus käsitletakse, teie küsimuse puhul näiteks rahapesu tõkestamise valdkonnas.

Lisaks kapitalinõuetele on finantsinspektsioonil võimalik valida ka muu järelevalve meede. Näiteks oludes, kus võetav risk ei ole aktsepteeritav, asume esmalt pangaga diskussiooni riskide vähendamise suunal (või ka riskikontrollide suurendamise suunal, kui need võimaldavad riske paremini juhtida). Kui see tulemusi ei anna, siis järgnevad muud sunnimeetmed, milleks võib olla ettekirjutus, rahaträhv jne, või kui rikkumised on olulised või ulatuslikud, ka tegevusloa kehtetuks tunnistamine.

vust tuvastada, siis pank sellist klienti teenindada ei saa,” ütles Nõmm.

Finantsinspektsiooni juht Kilvar Kessler on varem rääkinud, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele kaasaitamine on finantsinspektsiooni üks strateegilisi prioriteete. Selleks rakendab inspektsioon riskipõhist järelevalvet ning üks riskimarker rahapesu tõkestamise valdkonnas on mitteresidentide osakaal.

Mõningad muutused on toimunud

Äripanga eelmise aasta üheksa kuu vahearuandes nenditakse, et 2017. aasta lõpuga võrreldes kahanes Äripanga Grupi bilansi-maht 7,2 protsenti ning hoiuste maht vähenes 9,2 protsenti võrra.

“Bilansimahu vähenemise peamine põhjus on klientidele võlgnevuste ehk klientide hoiuste kahanemine seoses panga uuendatud AML(rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise) poliitikaga, mille tulemusena vaadati üle ärisuhted mitteresidentidest klientidega,” tõdetakse panga vahearuandes.

Eelmise aasta suvel lahkusid Äripanga juhatusest Valeri Haritonov ja Tatjana Levitskaja. Juhatusse edasi jäänud ning ka panga omanikeringi kuuluvate Andrei Žukovi ning Sergei Elošvili kõrvale tuli juulis juhatusse Igor Novikov. Juhatuse värskeim liige on selle aasta algusest Aivar Luik.

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

EAS kutsub ettevõtteid osalema maailma juhtival elektroonika tootmise messil

productronica 2019

12.-15. november 2019

Münchenis

www.productronica.com

Osalema ootame elektroonika tootmiseks vajaminevate seadmete valmistajaid, elektroonikatööstuse tarkvara arendajaid ja elektroonikatööstuse ettevõtteid, kes on huvitatud oma toodete ekspordist või allhankepartnerite leidmisest.

Osalustasu ühe ettevõtte kohta on 2000€ (sisaldab käibemaksu). Ettevõtja kanda jäävad osalejate reisi-, majutuse- ja toitlustuse kulud, oma ettevõtte reklaam-materjalide ja näidiste kulud.

Osalemissoovist palume teatada hiljemalt

1. aprillil 2019.

Ühisstendil osalejate arv on piiratud.

Lisainfo ja registreerumine:

Piret Loorand
productronica 2019 Eesti
ühisstendi projektijuht
Tel 627 9507
Piret.Loorand@eas.ee
www.eas.ee/messid

Messil osalemist kaasrahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

EAS
Enterprise Estonia

PANGANDUS

Skandaal võib jõujooni nihutada

Eesti pangandusturgu tabanud löögid teevad kindlasti klientide elu raskemaks ja annavad samas hea kasvuvõimaluse kohalikele pankadele, eriti LHV-le. Kuulda on jutte ka täiesti uute kohalike pankade loomisest.

KRISTEL HÄRMA, PILLE IVASK
aripaev@aripaev.ee

Äripäev

Bigbanki juhatusel liige Martin Lants ütles, et suurte pankade Eesti turult lahkumine on kohalikele tarbijale kindlasti kahjulik, sest mõjutab laenu kättesaadavust eraisikutele ja ettevõtetele. Ta viitas statistika- le, mille järgi on viimase aasta jooksul olnud kergelt kasvanud nii keskmiselt välja antud tarbimislaenu kui ka eluaseme- laenu krediidikulus. "Sama ei saa öelda meie naaberriikide kohta," ütles Lants.

LHV Grupi nõukogu liige ja aktsionär Raivo Hein tõdes, et Danske lahkumine on juba ärialaenud kallimaks teinud. "Kui me vaatame Euroopa pangalaenu intresse, siis neil ei ole aasta jooksul sellist tõusu olnud, nagu meil siin Eestis on. Danske on seda asja juba nii või naa mõjutanud," rääkis Hein. Ta märkis, et kui suurema laenu võt- jaid ei oleks, ei saaks Eesti pangad ka kõrge- mat intressi küsida.

LHV aktsionär Lauri Meidla hindas, et ärialaenu marginaal tõuseb Swedbanki poleemika pärast minimaalselt 0,1%.

Meidla hinnangul mõjutab Swedbanki ümber toimuv otseselt Eesti ärimaastiku ak-

tiivsust, sest Swedbank on väga tugev turu- liider. "Neil on olnud viimastel aastatel na- gunii suhteliselt jäik raamistik, kuid nüüd muutub see veel jäigemaks. Kui blanketi sis- se ei mahu, on raske edasi rääkida. Eesti et- tevõtja kannatab."

Kahju on Swedbanki töötajatest

Meidla märkis, et minimaalselt on rahapesu teema õhus aasta-poolteist ning sellised as- jad on väga pikaajalised ja ka korporatsiooni kultuuri muutva mõjuga. "Ainuke aktiivne pank on nüüd LHV. Teised on kas liiga niši- kad või lihtsalt ei tee midagi," ütles ta.

Meidlal on kahju Swedbanki töötajatest, sest motivatsioon väheneb ning piirangud suurenevad. "Tellerid on teadmatutes. Äri- klientide osakond ei julge 1 cm ka blan- ketist kõrvale kalduda. Ja juhid lihtsalt peavad ootama Rootsi käsku," märkis ta.

Meidla tõdes, et Eesti sattus kultuuri- liste kruustangide vahele: ühelt poolt on meil naabrus Venemaaga, teiselt poolt tule- vad Rootsist käsud. "10 aastat tagasi oli aru- saam, et pangad osutavad teenust ja järele- valveorganid kontrollivad. Praegu on olu- kord teine – vastustus on pankadel. Taanla- sed teevad siga, Rootsi hurjutab, Venemaa vihkab ja USA toetab meid, aga raske on siin meil nende naabrite vahel. Swedbanki ja Danske töötajad on siin kuupalga eest tan-

▲ Swedbanki rahapesukahtlus jätab halva märgi kogu sektorile, leiab Coop Panga nõukogu esimees Jaanus Vihand.

gis. Skandinaavia tahab poliitkorrektselt su- helda Venemaaga, USAga, Euroopa Liiduga, aga meie oleme tangis. Kui midagi läheb va- lesti, kannatame meie," selgitas ta.

Meidla nentis, et pihta saab Eesti maine ning kannatab nii turism kui ka idufirma- del on raskem rahastust saada.

Kohalikud pangad saavad võimaluse

Põhjala pankade hädad võiksid anda kasvu- võimaluse kohalikele pankadele. Investor ja LHV aktsionär Lauri Meidla näiteks on täies- ti kindel, et LHV sellest võidab. "LHV võidab muidugi sellest. Kontori ukse kõrval võib uusi juurdetulevaid kliente lugeriga loenda- da. LHV võidab kõige rohkem, SEB ja Coop ka," ütles Meidla.

Raivo Hein arvas, et LHV püüab kindlas- ti võimalusi ära kasutada. Luminor on te- ma sõnul juba küllaltki suur, kuid neil on

pikaajaliselt väga kallis raha sees ning väga odavalt välja antud laenu, mis teeb teenis- tuse väikeseks. "Ma usun, et ka nemad alla 3% intressiga ärialaene praegu välja anda ei saa. Sellel ei ole ka mingit mõtet," leidis ta.

Coopil on jällegi Heina sõnul väikese al- les alustanud panga sündroom: kui omaka- pital on veel väike, siis väga odavalt raha lae- nata ei saa, ja on vaja pigem hoiuseid korja- ta. "Ma usun, et küllap nad saavad jalad al- la," märkis ta.

Võivad tekkida täiesti uued pangad

Raivo Heina sõnul on kuulda ka sellist juttu, et mõned kohalikud finantsasutused kaalu- vad pangaks saamist. "Ma arvan, et see olu- kord on nagu kaubanduses: turg on poode täis, aga Lidl mahub ikka vahele ära."

Selles, kas siia võiks tulla mõni välisoma- nikega pank või sündida uus kohalik pank,

RAHAPESUSKANDAAL

Investorid kardavad USA reaktsiooni

Rahapesuskandaalide käes vaevlevatele põhjamaistele pankadele oleks kõige ränge- ma mõjuga Ameerika Ühend- riikide ametivõimude suured trahvid ja jätmine kõrvale dol- lariülekannetest, kirjutas Kauppaheiti.

Ühendriikide seadused luba- vad sanktsioone, kui tekib inimi- õiguste rikkumise kahtlus. Seda on USAs kasutatud ka rahapesu puhul. Põhjamaised pangad sõl- tuvad tugevalt dollariülekanne- test, lisas leht.

Danske Banki juba ähvarda- vad suured trahvid, samasse sei- su võib sattuda ka Swedbank,

3,7 miljonit Swedbanki aktsiat vahetas reedel esi- mese tunniga omanikku. See ületas päeva kesk- mist kauplemiskäivet 3,3 miljoni aktsiaga.

kelle rahapesukahtlusest rää- kis eelmisel nädalal Rootsi riigi- televisioon SVT.

Teisipäeval kirjutasid Rootsi rahvusringhäälingu SVT uuri-

vad ajakirjanikud, et Swedban- ki kontode kaudu Balti riikides on kokku liikunud 5,8 miljar- dit dollarit kahtlast raha. Sellest 26 miljonit on seotud Venemaa maksupettustega, mille avastas Sergei Magnitski, kes suri Vene- maa vanglas.

Magnitski surm äratas USAs tugeva reaktsiooni ja viis nn Magnitski seaduse vastuvõtmise- ni, millega püütakse karista- da Vene ametivõime, kes on osa- lised tema surmas.

Magnitski juhtumiga seosta- tud Swedbanki paljastused ongi nüüd ka USAs tugeva reaktsioo- ni põhjustanud.

"Ma olen šokeeritud, kuul- des, et paljud pangad on olnud osalised inimõigusevastaste ku- ritegude peitmisel," ütles demo- kraatide esindaja Kongressis Jim McGovern SVT-le. "Pangad pea- vad aru saama, et me sellistega äri ei aja."

Ameerika Ühendriikide sea- dus lubab panna sanktsioone ja riiki sisenemise keelu nende- le, kelles nähakse mingit seost inimõiguste rikkumisega.

Vabariiklasest senaator Roger Wicker leiab, et seadusest on rahapesu tõkestamisel kasu olnud. Ta loodab, et Rootsi pan- ka uuritakse põhjalikult. "See

on väga murettekitav. Loodan, et sellele järgneb karistus."

Swedbanki juhi Birgitte Bon- neseni sõnul pole pank veel USA ametivõimudega ühenduses olnud. Swedbanki aktsia kao- tas kolmapäeva ja neljapäeva- ga ligi viiendiku oma väärtu- sest, kui ettevõtte aktsia hind kukkus Stockholmi börsil kol- mapäeval 16 protsenti ja nelja- päeval 9 protsenti. Reedel suu- tis aktsia vastupidiselt kalli- neda ligi 4 protsenti ja lõpe- tas kauplemisnädala 171 Root- si kroonil.

Citibanki analüütikute arva- tes on Swedbanki aktsia muu-

tunud tunduvalt odavamaks, aga samas hoiatatakse, et kuk- kuvat nuga püüdes peab olema ettevaatlik.

Panga analüütikute sõnul on rahapesuskandaalile järg- nenud aktsia hinna liikumi- ne suur ning peagi võib toimu- da ka ajutine taastumine, aga investorid suhtuvad Swedbanki aktsiasse ettevaatusega. "Kuigi süüdistustega seotud rahaline maht on väike, siis Danske Banki 2018. aasta kogemus on hoiatus nendele, kes näevad Swedbanki praegust langust ostuvõimalusena," nentisid nad.

ÄRIPÄEV.EE

ÜKS KÜSIMUS
Kuidas võiks Eesti pangandusturg lähiajal muutuda?

JAAK TÖRS
Eesti Panga finantsstabiilsuse osakonna juht

Meil pole praegu põhjust spekulereida teemal, mis juhtuks siis, kui Swedbank Eestist lahkuma peaks.

Panga sulgemine on äärmiselt ekstreemne meede, mis eeldab väga laiaulatuslikke ja pikaajalisi rikkumisi.

Praegu võime Swedbanki rahapesuskandaali taustal rääkida vaid Rootsi meediaväljaande SVT hinnangutest ning praeguseks ajakirjanduses avaldatud info põhjal ei saa öelda, et kahtlustused Swedbankis toimunu kohta viitaksid

süsteemsele ja suuremahulisele rikkumisele. Lõpliku hinnangu andmiseks peavad selle juhtumi läbi töötama uurimis-asutused ja finantsinspeksioon. Hoolimata Swedbanki tabanud skandaalist ei pea aga panga kliendid muretsema, kuna neile pakutakse kõiki tavapäraseid teenuseid ikka edasi.

Swedbanki kliendid ei peaks muretsema oma hoiuste või pensioniks kogutud raha pärast, kuna pank pakub skandaalist hoolimata oma klientidele teenuseid edasi. Panga kannatada saanud maine tõttu võib olla häiritud nende tegevus.

Ma arvan, et see olukord on nagu kaubanduses: turg on poode täis, aga Lidl mahub ikka vahele ära.

LHV Grupi nõukogu liige Raivo Hein.
FOTO: ANDRAS KRALLA

Bigbanki juhatuse liige Martin Länts tõi näiteid, miks oleks Eesti pangandusturul vaja konkurentsi elavdada: näiteks on Eesti pangandusturul tarbimislaenuintressid üle kahe korra kõrgemad kui Skandinaavias. Lisaks on pensionifondide tootlus mitu korda väikesem kui näiteks Soomes või Rootsis, aga tasud on sealjuures suuremad. “See (tihedam konkurents – toim) jätkaks Eesti tarbija taskusse iga kuu nii mõnegi euro rohkem,” ütles ta.

Eesti Panga finantsstabiilsuse osakonna juht Jaak Törs märkis samuti, et konkurents on alati tervitatav. “Oleme viimastel aastatel näinud seda, et Eestis tegutsevate pankade seotus Põhjamaadega on vähenenud,” ütles ta ja nentis, et ei ole teada, et mõni pank oleks avaldanud soovi lähiajal Eesti turule siseneda.

Kontrolli keeratakse veel karmimaks

Coop Panga nõukogu esimees Jaanus Vi-hand tõdes, et Swedbanki rahapesuga seotud spekulatsioonid on kahtlemata negatiivne uudis kogu sektorit silmas pidades. Seega ei tahtnud Vi-hand laskuda vestluse sel teemal, kes võiks juhtunust enim kasu saada. Ta lisas, et pigem tähendavad sellised juhtumid seda, et regulatsioone muudetakse pankade jaoks veel karmimaks. See omakorda toob lisakoormust ka klientidele.

ANALÜÜS
Rootsi majandus vajub silmanähtavalt

Nordea panga blogis kirjutas analüütik Sanna Kurronen, et tarduda ähvardav Rootsi majandus on oht ka naaberriigile Soomele. Sama kehtib ka Eesti kohta.

Kurronen kirjutas: “Kõik algas aasta tagasi korterihindade langusest. Kõigepealt murdus tarbijate kindlustunne, siis hakkas tööstus usku kaotama ja nüüd näevad reaalmajanduse numbrid juba sünged välja. Eriti jääb jaekaubandus kuust kuusse ootustele alla, mis annab aimu, et Rootsi majanduse tulevaim tugisammas – tarbija – tunneb end ebakindlalt.”

Analüütik toob esile, et korterinvesteeringud toetasid kasvu kenasti veel eelmise aasta alguses, aga investeeringute kasv mureneb kiiresti. “Korteriehitusi alustati eelmisel aastal ligi viiendiku vähem kui aasta varem,” lisas ta.

Rootsi turu ohukoha on oma

üle-eelmise nädala ülevaates ära märkinud ka Eesti finantsinspeksioon, soovitades jätkuvalt silma peal hoida Rootsi kinnisvarasektoril, mille riskide realiseerumine võib mõjutada ka Eesti pangandusturgu.

Kurronen luges ette ka Rootsi tugevad küljed: “On ka positiivset. Töötuse määr on kahenenud 6 protsendile ja 78 protsendi suurune tööhõive määr jääb Soomes ainult unistuseks. Rootsi avalik sektor on tugevas seisus ja võlgu on vaid 40 protsenti SKPst (Soomel 60 protsenti). Inflatsioon on pika pingutuse järel keskpanga nõutud 2 protsendi juures. Teisalt üllatas jaanuaris ka inflatsioon nõrkusega, mis teeb Riksbanki intressitõstmise endisest veel ebatõenäolisemaks.” Võrdlusena on Eestis töötuse määr viimastel andmetel 5,4 protsendi juures, tööhõive määr on 68,1 protsenti ja riigivõlg 8 protsenti SKPst.

Analüütiku hinnangul on aga riskid sellest hoolimata suured. “Kaubandussõja tugevnemine ja maailmamajanduse jahtumine tabaksid Rootsi majandust valusalt. Sellele lisaks võib korterituru nõrkus tekitada järjest kiireneva langussööstu. Kui varem lootsid rootslased, et korterihindade igavene kasv sööb nende korterilae-nud väikeseks korteri väärtusega võrreldes, siis paigal püsivad või isegi veidi langenud hinnad või isegi veidi langenud hinnad on korterioistu ebakindlamaks muutnud. Samal ajal on Rootsi finantsjärelevalve laenuitingimusi karmistanud: suurte eluasemelaenu pikkust tuleb vähendada. Ka intressid on tõusnud, mis jätab kulutamisraha vähemaks.”

Rootsi osa Eesti ekspordist jäi mullu 11 protsendile – sellega oli riik Soome järel Eesti suuruselt teine ekspordipartner.

ÄRIPÄEV.EE

1. märts 11:00-19:00
2. märts 10:00-18:00
3. märts 10:00-16:00

Kevad pole enam kaugel, tule leia oma paat!

1.-3. märtsil Eesti Näituste messikeskuses

MESSILT LEIATE: KAASTRID PAADID PURJEJAHID MOOTORID LISAVARUSTUS PAADISILLAD SADAMAD NAVIGATSIOONIVAHENDID VEESPORT SUKLEDUMINE SUP AERULAUAD KALAPÜÜGIVARUSTUS KAJAKID TEENUSED PAADIHAAGISED JPM.

www.meremess.ee

Tunned huvi logistika- ja tööstussektori vastu?
Oled õppimis- ja analüüsivõimeline ega karda pingelist tööd?
Oskad ja tahad juhtida projekte?
Näitad initsiatiivi ja pakud välja uusi ideid?
Oled täpne ja pead lugu tähtaegadest?
Julged suhelda ja luua uusi kontakte?

Tule Äripäeva teemaveebide tööstusuudised.ee ja logistikauudised.ee konverentside korraldajaks

Saad korraldada logistika- ja tööstussektori otsustajatele olulisi seminare ja konverentse:

- aidad koostada logistika ja tööstuse sündmuste programme;
- jälgid ja aidad koostada projektide eelarveid;
- räägid läbi esinejatega ja koostööpartneritega;
- annad panuse müügitöösse;
- teed tihedat koostööd mõlema teemaveebi juhiga.

Omalt poolt pakume:

- põnevat ja väärtustloovat tööd;
- võimalust suhelda sektori otsustajate ja juhtidega;
- palju arendavaid seminare, konverentse ja koolitusi;
- tuttuut ja vinget kontorit Tallinna kesklinnas;
- toredaid kolleege ja ühisüritusi;
- ja muidugi head töötasu.

Kui tundsid end seda töökuulutust lugedes ära, siis anna endast märku!

CV-d ja palgasoovi koos motivatsioonikirjaga ootame 4. märtsiks aadressil harro.puusild@aripaev.ee. Lisainfo: Harro Puusild, Äripäeva tööstuse ja logistika segmendi juht, 5193 5524

Äripäev AS palub kandidaatidel tutvuda Äripäev AS privaatsustingimustega pöörates erilist tähelepanu osale, mis puudutab tööle kandideerija isikuandmete töötlemist. CV saatmisega annab kandideerija nõusoleku, et Äripäev AS võib teostada taustauuringu ning võtta ühendust kandidaadi eelmiste tööandjatega soovitude saamiseks.

Tööstusuudised.ee

Logistikauudised.ee

KONVERENTS

Ülevõtmised kasvasid Baltikumis miljarditesse

Ettevõtete ostmine ja ülevõtmine jõudis eelmisel aastal rekordilisele tasemele, esialgse arvutuse järgi puudutas see 2,7 miljardi euro piiri.

KRISTJAN PRUUL
kristjan.pruul@aripaev.ee

Äripäev

VÕRDLUK
Kes läks kõige kallimalt kaubaks?

2018. aasta suuremad ülesostmised Balti riikides, tehingu summa miljonites eurodes

Luminor Group	1000
Nelja Energia	493
Ruda, Bergvik Skog	324
Utilitas Energy Group	320
Olympic Entertainment Group	230
Taxify	151
Vika Wood, Continental Wood Products, Laesti	70
Magnetic MRO	43
Bauhof Group	35
Vejo Gusis, Vejo Vatas	22

“Rekordaasta omandamiste-ülevõtmiste turul võib advokaate kindlasti rõõmsaks teha. Tehingute arv Baltikumis kasvas 43 protsenti ja tehingute väärtus 320 protsenti,” rääkis advokaadibüroo Ellex Raidla tehinguvaldkonna partner Ermo Kosk Mergermarketi turuülevaate presenteerimisel. Isegi möödunud aasta suurimat tehingut – Luminori panga ostu – arvesse võtmata suurenes tehingute maht enam kui kaks korda aastatagusega võrreldes, lisas Kosk.

Pea pooltest tehingutest toimuski Eestis ning kogumahust tuli Eestist 2 miljardi euro jagu tehinguid.

Kose sõnul on paljud küll kõhutunde pealt ennustanud, et tänava võiks turul tulla kerge rahunemine, aasta kahe esimese kuu statistika seda aga ei näita. “Kui see on aeglustumine, siis ainult sellist aeglustumist tahakski,” ütles ta.

Raha lihtne leida

Superia Corporate Finance'i juhtivpartneri Henrik Igasta sõnul on turgu tugevalt mõjutanud asjaolu, et likviidsuse leidmisega suurteks tehinguteks on kõik võrdlemisi hästi. “Heade äriideede jaoks on olnud väga lihtne raha tõsta ja sel on kindlasti oluline osa selles, et 2016. aastast on tehingute turg olnud väga aktiivne,” rääkis Igasta.

Sealjuures oli tehingute arvu kasvu taga mitte lihtsalt majanduskasvu või piirkonna seotud väljavaated, vaid ka Krimmi krii-

si mõju üleminek. “Kui Krimmi kriis tuli, siis jahtus turg maha. Just tuldi viimasest majanduskriisist välja, kui see juhtus,” ütles Igasta. Nüüd võiks tema sõnul esile tuua seda, et Baltikumis ei tegutse ainult Skandinaavia fondid või Ida-Euroopale keskenduvad fondid, vaid leiab ostjaid ka kaugemalt. Mis omakorda tähendab, et kohalikel fondidel on rohkem võimalusi väljuda investeringutest, lisas ta.

Väga aktiivne on suurte ostude tegemine kinnisvaraturul, mis Igasta hinnangul on palju seotud institutsionaalsete investorite murega tavapärastel turgudel: võlakirjaturul tootlust ei paku, aktsiaturud on volatiilsed.

Erakordselt tehingurohket aastat ja ka mitut investeeringutest väljumist tunnis-

tas ka BaltCapi partner Peeter Saks, kes märkis, et BaltCap osales möödunud aastal 40 tehingus, neist 12 olid ostud, 11 müügid ja 17 laienemised.

BaltCapi teine partner Kristjan Kalda märkis, et oluline roll on ka kohalike erakapitalifondide arvu kasvul, kust leiab nüüd pakkujaid ettevõtete kasvujoone eri lõikudele, väljaostudest ja kasvukapitalist kuni mezzanine-laenu ja riskikapitalini välja. Siinsete erakapitalifondide valitsetav vara on kasvanud 1,2 miljardi euroni, lisas ta. Soomes oli sarnaselt valitsetav vara aastal 2017 näiteks 6,3 miljardit eurot ja Kalda meenutas, et Eesti 1,2 miljardit on Soome 1995.–1996. aasta tase. Lisaks kasvule kohapeal rõhutas Kalda ka vajadust laiendada põhja poole ja vaadata seal kasvuvõimalusi.

BaltCap Growth Fundi juhatusse kuuluva Heidi Kakko sõnul tuleb tõdeda, et Eesti majanduslik struktuur laiemalt näitab, et peamiselt on meil tegemist mõõduka innovatsiooniga: uute toodete väljatöötamise asemel tegeletakse olemasoleva tehnoloogia kohandamisega.

“Mis kasu on elektroonikatööstusest, kui see tegeleb ainult komplekteerimisega,” küsis ta. Kuigi see võib olla edukas ärimudel, siis investoreid see ei meelita. “Välisinvestor otsib sellist ettevõtet nagu TransferWise või Taxify või siis oma sektori turuliidrid,” ütles Kakko.

Koondumisload senisest olulisemad

Ülevõtmisest huvitatud ettevõtjatel tasub silmas pidada mitu asjaolu. Ellex Raidla

1,2 miljardi euroni on BaltCapi partneri Kristjan Kalda sõnul kasvanud tänava siinsete erakapitalifondide valitsetav vara.

EHITUS

Tallinn jagas veerandi võrra vähem ehituslube

Tallinna linnaplaneerimise amet andis eelmisel aastal välja 1223 ehitusluba, mida on 354 võrra vähem kui aasta varem.

Hoonete kasutuslube andis amet välja 1112.

2017. aastal olid need numbrid vastavalt 1577 ehitusluba ja 880 kasutusluba.

“Ehitustegevuse vaibumise märki need arvud siiski ei kinnita, küll aga põhjalikumad tööd loa menetlemisel,” märkis Tallinna abilinnapea And-

rei Novikov. “Siinjuures on paslik meelde tuletada, et ehitusloa menetlust kiirendab kvaliteetne projekt. See tähendab, et ehitusprojekt peab olema kooskõlas kõigi nõuete ja lähtetingimustega, nagu näiteks projekteerimistingimused ja planeeringud,” rõhutas ta.

Detailplaneeringuid algatati eelmisel aastal pea poole vähem võrreldes nende algatamise taotluste arvuga. 2018. aastal sai linnaplaneerimise amet

54 detailplaneeringu algatamise taotlust, volikogu otsusega algatati mullu 24 detailplaneeringut.

2017. aastal oli algatamise taotluste ja algatatud planeeringute arv võrdne ehk vastavalt 41 ja 41.

2018. aastal kehtestati 60 ning tunnustati kehtetuks 28 detailplaneeringut. 2017. aastal olid need arvud vastavalt 59 ja 23 ehk samas suurusjärgus.

ÄRIPÄEV.EE

Võimsad fiiberlaserid.

Tuginedes LCG AJ seeria edule on Amada välja arendanud kolmanda põlvkonna fiiberlaserid, mille 3 kW moodulid on võimsaimad turul. Saadaval kuni 9kW resonaatorid.

PAINUTUSPRESSID | LASERLÕIKEPINGID | REVOLVERSTANTSID | GILJOTIINID | LINTSAED
Helista +372 53 490 600 või saada e-kiri vahur@aider.ee

www.aider.ee

Tingimuste seadmine tuleks üle vaadata

Konkurentsioiguse konverentsil esinenud Alexela juhatuse liikme Marti Hääle sõnul ta suks vaadata, kas praegused lisatingimused, mis teinekord koondumisele seatakse, ka oma rolli õigustavad.

Hääl tunnistas, et konkurentsiamet on osutunud koondumismenetlustes küllaltki tõhusaks. "Konkurentsiameti tõhusust tuleb tunnustada, mõne aasta eest kulus koondumise esimesele 30päevasele menetlusele ka 30 päeva ja mõni peale. Nüüd võin öelda, et kui lisaküsimusi ei teki, siis saab juba kahe nädalaga ühele poole," rääkis ta.

Iseküsimus on see, kui läheb

näiteks arutamiseks selle üle, mis on täpselt kaubaturg. Eelmisel aastal pidi Alexela Lõuna-Eestis tanklate ostmisel koondumisloa saamiseks kaks neist müüma.

"Aga nii meie kui ka konkurentide sarnaste kogemuste põhjal võib öelda, et need tanklad siis pannakse lihtsalt kinni ja tarbijatele jääb pakkumist ikkagi vähemaks," ütles Hääl ja pakkus, et abi võiks olla muudest lähenemistest, näiteks oli Alexela pakkunud tanklates müügihindade kehtestamist vastavalt suurema konkurentsi- ja piirkondades asuvate tanklate keskmisena.

Lätis-Leedus suurem tähelepanu jaemüügil

Ellex Raidla vandeadvokaat Martin Mäesalu märkis, et mõni kaubaturg määratakse üle-regiooniliselt – näiteks Enefit Greeni Nelja Energia ost –, teised aga väga kitsalt.

Eriti karm olevat see tema sõnul Lätis ja Leedus, kus tavaliste kaupluste kaubaturuks on teinekord kasutatud näiteks 3 minuti pikkust jalutuskäiku.

"Riia kesklinnas oli üks pood, mille majas võttis rendilepingud üle Maxima, sealse konkurentsiameti seisukoht oli, et see on juba koondumine

ning keelas tehingu," tõi Mäesalu näite.

Läti konkurentsiameti peadirektori Skaidrite Abrama sõnul ongi Läti palju tundlikum jaekaubanduse alal, sest seal on kaks suurt jaeketti, kellel turul 70protsendiline osakaal. Eestis on suuri kette jaeturul näiteks pool tosinat. "Need suured ketid ostavad väikesemaid poode, hangivad kinnisvara sinna kõrvale või püüavad nii-öelda üle tee poode ehitada, me lihtsalt peame sellele vastu seisma," rääkis Abrama.

◀ **Avalikkuse hinnang on ülevõtmistel aina olulisem ja koondumiste kavandajatel tasuks Ellex Raidla vandeadvokaadi Martin Mäesalu sõnul mõelda PR-nõunike palkamisele.**

FOTO: INDREK RAUDJALG / AGENDA PR

vandeadvokaadi Martin Mäesalu sõnul iseloomustab koondumistehinguid senisest aktiivsem konkurentide pöördumine konkurentsiameti poole, sisend neilt on palju muutnud seda, kuidas konkurentsiamet ühinemist üldse vaatab.

Varuplaan peab tema sõnul olema alati olemas juhuks, kui avalikkuses koondumine ootamatult palju tähelepanu saab, seda enam, et suurem tähelepanu tähendab ühtlasi sekkuvate konkurentide arvu kasvu. "Finantsnõustajaid on loomulikult iga koondumise juures vaja, aga PR-nõustaja palkamine ei ole halb mõte," ütles Mäesalu, kes tõi näitena Tere ja Farmi piimatööstuse koondumise, mille käigus jäi avalikkusele mulje, et ostev pool päästab Eesti põllumajandust ja suurt vastulööki ühinemisele ei tulnud.

Eelmisel aastal oli rekordiliselt 45 koondumise teadet ja kui konkurentsiametis töötab selles sektoris endiselt neli ametnikku, olid Mäesalu sõnul aasta keskpaigaks kõik juba näost valged ja buumist tüdinud.

Konkurentsiameti juhi Märt Otsa sõnul erilisi muutusi ametis seoses koondumiste menetlustega ei ole olnud. Suurem menetluste arv tuleb lihtsalt majandusbuumist ja palju aega läheb just selliste tehingute peale, kus ettevõtted üritavad turuosa juurde saada, võrreldes lihtsalt omanike vahetamisega, rääkis ta Äripäeva ja Cobalti korraldatud konkurentsioiguse konverentsil.

Mäesalu tões, et just laienemiste korral on probleemide teke palju suurem ning tõi näiteks E-Betoonilemendi koondumise, millele konkurentsiamet "ei" ütles.

TOETUS

Miljonid teaduse jaoks

Ettevõtted saavad rakendus-uuringute või tootearendus-projektide jaoks toetust küsida meetmest NUTIKAS, mille tingimusi on ettevõtetele soodsamaks tehtud, teatas sihtasutus Archimedes.

Uue taotlusvooru maht on ligi 15 miljonit eurot.

"Võrreldes varasemate taotlusvoordega on nüüd avatav taotlusvoor ettevõtetele veelgi soodsam, sest projektiga seotud abikõlblike kulude osakaalu on tõstetud kahekordseks," rääkis Sihtasutuse Archimedes struktuuritoetuste agentuuri meetmehoidja Tea Tassa. "Ettevõtte enda kulude osakaal on nüüdsest 40 protsenti ja lisaks projektijuhtimise ning materjalide kuludele on võimalik selle eest katta ka projektile vajalike nõustamisteenuste kulusid. See peaks muutma projekti elluviimise hõlpsamaks ka väikesematele ettevõtetele, kel muidu ehk selleks võimalusi nappis," tutvustas ta.

Haridus- ja teadusministeeriumi asekanstler Indrek Reimand märkis, et senisest laiem teaduspartnerite ring peaks võimaldama teaduspõhise arendustöö vajadusega ettevõtetele oma plaanid teoks teha. "Ettevõtete ja teadusasutuste koostööd soodustab ka varasemast paindlikum võimalus kasutada osa toetussummat ettevõtte sisest projektikulude katteks," sõnas asekanstler.

Ise tuleb ka raha alla panna

Tassa lisas, et toetuse taotleja saab olla Eesti äriregistris registreeritud ettevõtte, kelle huvides rakendus-uuringut või tootearendusprojekti läbi viiakse. Ta peab osalema uuringus omapoolse rahalise panusega, mis sõltub äriühingu suurusest ja toetatavast tegevusest. Toetuse määr on 25–70 protsenti.

Meetmest NUTIKAS on varem toetust saanud näiteks Click & Grow, Swedbank ja Estelaxe OÜ, kes soovib välja töötada vormitava mittesüttiva sili-koonvahu ühiskondliku transpordi istmepatjade valmistamiseks.

ÄRIPÄEV.EE

Uus fiiberlaser 6 kW

www.plasmapro.ee

**LASERLÕIKUS
PLASMALÕIKUS
GAASILÕIKUS
PAINUTUS**

Staadioni 2, Paikuse | Plaadi 1, Pärnu
info@plasmapro.ee | www.plasmapro.ee

LADUKS

www.laduks.ee

**TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED**

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

Jaanus Laane 50 66 284, info@finest-hall.com

**FINEST
HALL**

www.pvc-halli.fi

▲ Ainuüksi Tallinna ja Helsingi vahel reisijaid vedava Tallinki klientide seas on sadu tuhandeid Hiina turiste. FOTOD: RAUL MEE

TURISM

Hiina turistide arv kasvab kiiresti

“Hiina turiste on praegu veel vähe. Aga see on kõige kiiremini kasvav segment,” rääkis Olde Hansa restorani juht Aile Laansalu.

HANDO SINISALU
hando@best-marketing.com

best marketing

Laansalu sõnul on nad sisse andnud taotlused Hiina peamiste makseplatvormide Alipay ja WeChati kasutuselevõtuks ja lähikuu- del hakkab ka Olde Hansa hiinlastelt nende abiga makseid vastu võtma.

Lisaks korraldab Olde Hansa aprillis oma töötajatele Aasia kultuure tutvustava koolituspäeva, mille käigus õpetatakse klienditeenindajatele selgeks ka mõned olulised hiina keelsed fraasid.

Keel ja makselahendused

Shanghais asuva turunduskonsultatsiooni- firma Prophet partner Jacqueline Thng, kes esineb märtsikuus Tallinnas Passwordi konverentsil, toob välja kaks olulist teemat.

“Hiina turistide kohaleasaamiseks tuleb lahendada kaks peamist küsimust: keel ja makselahendused,” ütles Thng. “Kui hiina keelset klienditeenindajat võtta ei ole, siis tuleks suhtlusprobleem lahendada mõne veebilahenduse abil. Kas või tõlkeprogramm arvutis, mida saavad mõlemad pooled kasutada.”

Need hotellid ja restoranid, kes pakuvad Hiina turistidele kas Unionpay krediitkaardi või Alipay ja WeChati mobiilimakse lahendusi, on kindlasti eelisseisus. “Hiina tu-

ristid kulutavad raha seal, kus nad saavad suhelda oma keeles ja kasutada koduseid makselahendusi,” kinnitas Thng.

Tallinkil juba palju tööd tehtud

Tallinki müügidirektor Margus Hunt rääkis, et hiinlaste osakaal Tallinki klientide seas kasvas eelmisel aastal 31%. Täpset Hiina turistide arvu Hunt börsifirma reeglitele viidates välja ei too, aga ütles, et see on sadades tuhandetes.

“Soome turiste on meil üha vähem. Eelmise aasta kolmandas kvartalis oli meil 130 000 Soome reisijat vähem kui kolm aastat varem samal ajal. Soome suuna langust aitab tasakaalustada Aasiast tulev turistide voog,” ütles Hunt.

Tallink avas hiina keelse broneerimisüsteemi ja see on oluliselt suurendanud ka individuaalturistide arvu. See lükkab ümber müüdi, nagu reisiksid hiinlased vaid gruppides.

Suvekuudel on Tallinki laevade pardal ka reisisaatjad, kes valdavad hiina, korea ja jaapani keelt. Samuti on Tallinki laevadel hiina keelsed pardateavitused ja digiekraanidel kuvatakse hiina keelset infot – restoranide menüüdest kuni turismiinfoni välja.

Hundi sõnul on oluline pakkuda hiinlastele ka harjumuspäraseid toite ning keeva vett. Paljud Hiina turistid eelistavad süüa kodust kaasa võetud kiirnuudleid ja selleks vajavad nad kuuma vett.

▲ Aile Lindsalu üritab Hiina turiste meelitada neile tuttavate makseplatvormidega.

”Mõnes Lasnamäe vene koolis pakutakse juba fakultatiivainena hiina keele tunde.

hotellide ja restoranide liidu tegevjuht Maarika Liivamägi

Ka makselahendustega on Tallink Hiina reisijate teenindamiseks valmis: Union-Pay krediitkaardiga saab maksta juba alates 2016. aastast, Alipay tuli eelmise aasta juulis, WeChati maksed rakenduvad selle aasta esimese kvartali jooksul.

Tallink teeb turunduskampaaniad ka Hiina sotsiaalmeedias, näiteks Weibos, ja on kutsunud laevadele külla Hiina sotsiaalmeedia mõjuisikuid.

Soome eeskuju innustab

Uudisteportaali Yle andmetel kasvas Hiina turistide külastuste arv Soome 2017. aastal võrreldes eelmise aastaga 63%. Hiina turistid on Soomes ka suurimad kulutajad – keskmiselt jätab Hiina turist Soome 1200 eurot.

Hotellide ja restoranide liidu tegevjuht Maarika Liivamägi rääkis, et vestlustasandil on Eestis Hiina teema vägagi üleväl, kuid turistide arvu numbrid on veel väikesed. Soome on tänu Finnairi otselendude-

le Hiinasse ja mujale Aasiasse Kaug-Ida turistide pealt juba aastaid palju kasu lõiganud. Liivamäe sõnul oleks Eesti turismiettevõtetele rumal see võimalus kasutamata jätta. “Kui Aasia turistid on juba Helsingis, tuleks püüda neid kas või lühikeseks ajaks Eestisse saada. Soome ettevõtjad teevad omavahel koostööd, et luua Aasia turistidele sobivaid pakette. Ka Eesti ettevõtted võiksid samamoodi teha,” arvas Liivamägi.

Hiina juhiluba kehtib peagi Eestis

“Ma tean, et mõnes Lasnamäe vene koolis pakutakse juba fakultatiivainena hiina keele tunde,” rääkis Liivamägi.

Maarika Liivamägi ütles, et kuuldas- ti alustab üks Hiina lennufirma lähikuu- del otselende Riia ja Pekingi vahel. Riia lennujaama kommunikatsioonijuht Edgars Vilcans seda infot ei kinnita.

“Võin ainult öelda, et Riia lennujaam peab mitme Hiina lennukompaniiga aktiiv- seid läbirääkimisi,” lisas Vilcans.

Hiina saatkonna pressinõunik Wang Zhancheng ütles, et kuigi Eesti ja Hiina on lennuühenduse loomise küsimust arutanud, pole Pekingi lennujaamas üldse vaba ressursi. Ühe edusammuna Hiina turisti- de Eesti külastamise mugavamaks muutmi- sel nimetab Wang autojuhilubade teemat. “Teeme tööd, et Eesti ja Hiina vastastikku üksteise juhilubasid tunnustaksid.”

TULEKUL Password 2019

Eesti olulisim turunduskonverents. Toimub 21.–22. märtsil Tallinnas Alexela kontserdimajas. Seekordne teema on growth marketing: kuidas turunduse abil äri kasvatada.

Hiina kõrval tundub Lääne kliendikogemus aegunud

Enamik veebitegevusest Hiinas toimub Tencenti ja Alibaba rakenduste kaudu – ja pea-aegu kõik toimub telefoni teel. Mobiil on Hiinas üldlevinud – see on eluviis, mitte ainult suhtlusvahend, kirjutas Marketing Week.

Alibaba veebipõhine maksesüsteem Alipay kontrollib umbes poolt Hiina veebi- makseturust. Ettevõtjatevahelise (B2B) ostu-müügiveebile- he Alibaba.com kõrval on sel- lel ka ettevõtjalt tarbijale (B2C)

keskkond Tmall ning Taobao turg tarbijalt tarbijale (C2C) tehinguteks. Ühendage eBay, Paypal ja Amazon ning saate ai- mu Alibaba brändiportfellist.

Tencent omab WeChati, millel on üle miljardi kasuta- ja – uskumatu kombinatsioon Facebookist, Twitterist, Spoti- fyist, WhatsAppist, Paypalist ja YouTube'ist, samuti mängudest, kõik ühes superrakenduses. WeChati kutsuti hiljuti Hiina operatsioonisüsteemiks.

Enamik Hiina ettevõtteid on

seda teadvustanud ning ehitanud oma reklaami, turunduse, sotsiaalmeedia suhtluse, pood- lemise, ostmise ja makseprog- rammid ümber mobiili. Brän- did ei ole ainult toote- või teenu- sepakkujad, vaid partnerid, kes aitavad tarbijaid igapäevaelus.

Oma telefoni saab kasuta- da sõna otseses mõttes üks- kõik milleks. Tarbijad räägivad, saadavad tekstisõnumeid, os- tavad, tellivad takso, broneeri- vad reise, vahetavad aktsiaid, maksavad kommunaalmakse,

panevad raha panka või teevad rahaülekandeid – kõike telefo- ni kaudu.

Selle tulemusena on Hiina üha elavam näide tuleviku liht- sast elust – ja tarbijad ootavad seda. Toidu tellimine lugematu- test restoranivalikutest, kodutu- le raha andmine – kõike saab te- ha ühe nupuvajutusega. Puhtalt maksmise vaatenurgast muuda- vad WeChat ja Alibaba Alipay sularaha iganenuks.

Mugavusele mõtlemine on laienenud ka muule kui ainult

maksmisele. Alibaba looja Jack Ma lõi fraasi “uus jaemüük”, et selgitada Alibaba nägemust on- line- ja offline-ostlemise piiride hägustumisest.

Ettevõtte pani asja töösse, os- tes Hema supermarketite keti. Kõik 50 Hema toidupoodi suu- davad kauba kohale toimetada 30 minutiga. Kõikides vahe- käikudes on interaktiivsed digi- taalsed ekraanid, mis annavad tarbijale toote kohta informat- siooni, näitavad sarnaseid too- teid ja tõstavad esile vahetäht- said

kõige populaarsemaid esemeid (soovi korral ka vanuserühma- de järgi).

Hindu saab muuta wifi kau- du, muu hulgas ka mereandidel, kus hinna määravad pakkumi- ne ja nõudlus. Soovi korral val- mistab iga poes asuv restoran ostetud toiduainetest ka süüa, säästes sellisest tüütust tegevus- est nagu toidu valmistamine. Muidugi on olemas ka auto- maatne ostuvormistus, mis tun- neb ära iga toote ja aksepteerib Alipay makset.

Raamatupidamis-
büroode
konverents:

28. märts

Original Sokos Hotel Viru

KASUMLIK KASV 2019

- Kuidas efektiivsemalt tööd korraldada?
- Kuidas tagada töö järjepidevus?
- Kuidas võita kliente ning suurendada turgu?
- Kuidas eristuda?
- Kuidas jõuda käibekasvatavate TOP 3?

Vaata infot ja registreeri kohe!

pood.aripaev.ee/konverentsid

SOODUSHIND
25. veebruarini 2019

149 €

(178,80 € km-ga)
Täishind 199 eurot
(km-ga 238,80 eurot.

Korraldajad:

Raamatupidaja.ee

Äripäev

Standard
Books
by excellent

Toetaja:

excellent

Juht

Vaata lähemalt veebist **teabevara.ee** või küsi lisa 667 0122

Juhi teabevara tutvustab uusi juhtimisteooriaid ja jagab teiste juhtide kogemusi, eraldi peatükid on pühendatud juhi isiksusele ja arengule spetsialistist juhiks. Autorid on juhtimis- ja psühholoogiavaldkonna tunnustatud koolitajad ning pikaajalise kogemusega juhid.

Teabevara valmib koostöös koolitus- ja konsultatsioonifirmaga **Meta-Profit**, peatoimetaja on sama ettevõtte pikaajaline treener-konsultant ja projektijuht **Inna Gorislavskaja**.

JÕUD

Kuidas luua
vabadusest ja vastutusest
kantud töökultuuri

Patty McCord

klubihind
30,50
tavahind 38,50

Patty McCord on

NETFLIXI

töökultuuri üks loojatest

klubihind
30,50
tavahind 38,50

NARRATIIV JA NUMBRID

LUGUDE VÄÄRTUS ÄRIS

ASWATH DAMODARAN

Toetaja: **LHV**

KOMMENTAAR

Peaminister peab olema visionäär

Sõltumata sellest, kellest saab Eesti järgmine peaminister, peab ta leidma lahendused kahle suurele probleemile: vananev elanikkond ja nappiv tö jõud.

Usun, et paljud soovivad Eestis esimest naispeaministrit. See toob kindlasti uut energiat, värskeid ideid ja teistmoodi maailmavaate. Kallastel on selleks ka päris head teadmised ja oskused, olgu siis tegu Kaja või Kristinaga.

Soost tähtsam on teadmine, milline peaminister suudaks vastata küsimusele, mis on Eesti visioon aastal 2030 või 2050, nii et see oleks üheselt arusaadav ja ka mõõdetav.

Eesti vajab peaministrit, kes on valmis Eesti majandust, ettevõtluskeskkonda ja haridussüsteemi julgelt reformima just tulevikku silmas pidades. Liider ei ole see, kes oskab vaielda selle üle, millised on inimeste üksikud sotsiaalhüved.

Liider on visionäär, kes teab, kuhu jõuda tahame. Kui on selge pikk eesmärk, siis äkki saavad meile – tavakodanikele – selgeks ka need valimiseelsed lubadused, mis lühikest aega võivad kellegi südame rõõmsaks teha, aga pika aja vaates ei muuda just palju.

Kõige olulisemad teemad, millega uus peaminister peab tegelema, on vananev elanikkond ja tö jõupuudus. Seisame silmitsi olukorraga, kus kümne aasta perspektiivis ei jätku meil raha, et praeguse tö jõuga pensionäre üleval pidada. Meil ei jätku raha, et hoida üleval praegust haigekassal põhinevat ravikulude hüvitamise süsteemi.

Oht rongist maha jääda

Maa ilma riikide ja ettevõtete konkurentsi võimet disainitakse järgmise 5–10 aastaga ringi, seda digitaalse revolutsiooni kaudu. Eestil on praegu veel hea positsioon, kuid on reaalne oht, et jääme sellest rongist maha, sest meil ei jätku piisavalt kvalifitseeritud töökäsi.

Meil on juba praegu puudu 30 000–40 000 kompetentset inimest. Peaministri üks peamisi missioone peab olema haritud ja motiveeritud oskustööliste sissetoomine või Eesti arendussuutavate avamine väljaspool Eestit, et seeläbi Eesti konkurentsi võimet kasvatada.

Maa ilma digitaliseerimise ja kliimapolitiikast tuleneva konkurentsi võime ümber disainimine toob meid töökätepuuduse juurest üsna kiiresti haridussüsteemi uuendamise vajaduse ja teaduse rahastamiseni, aga see on juba omaette teema.

ÄRIPÄEV UURIS ARVAMUSLIIDRITELT, KELLEST VÕIKS SAADA JÄRGMINE EESTI PEAMINISTER NING MIS PEAKS OLEMA ESIMENE ASI, MILLELE UUS VALITSUS VÕIKS KESKENDUDA.

RAIN VÄÄNA

Ragn-Sells Asi juhatuses esimees

Seisame silmitsi olukorraga, kus kümne aasta perspektiivis ei jätku meil raha, et praeguse tö jõuga pensionäre üleval pidada.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:

e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:

e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja levi:

e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis:

www.aripaev.ee/tellimine

Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused:
pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: raadio.aripaev.ee

Trükk AS Kroonpress

Toimetust võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võtte pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Kuidas muuta riiki tootlikumaks?

Olen veendunud, et võti arvamuse loo pealkirjas toodud küsimusele vastamisel peitub riigiasutuste avatumas juhtimises ning omavahel paremini võrreldavaks muutmises.

Veelgi enam, me peame kutsuma esile olukorra, kus riigiasutused hakkaksid omavahel võistlema. Mitte selle nimel, kes suudab omale suurema eelarve välja rääkida, vaid hoopis selle nimel, kes on tublim.

Vaatame korraks suurt pilti. 2007. aastal moodustasid ministeeriumite haldusala-de tegevuskulud 4,2 miljardit eurot. 11 aastat hiljem aga juba 7,8 miljardit eurot. Ministeeriumite haldusala-de tegevuskulude kasv on olnud seega 84,6%. Kusjuures huvitav on see pilt veel seetõttu, et erinevate ministeeriumite haldusala-de kulude kasvud on väga erinevad.

Paneme need andmed nüüd laiemasse konteksti ja küsime, kui palju samal perioodil kasvav meie sisemajanduse koguprodukt (SKP) ja tarbijahinnaindeks (THI)? 2007. aastal oli Eesti SKP ühe elaniku kohta jooksevhindades 12 118 eurot, 2017. aastal aga 17 926 eurot. SKP kasv oli seega 48%. Tarbijahinnaindeks on ajavahemikul 2007. aasta jaanuarist kuni 2017. aasta detsembrini tõusnud 37%.

Kes veab majandust?

Miks ministeeriumite haldusala-de summaarsed tegevuskulud kasvavad mitu korda kiiremini, võrrelduna SKP ja THI kasvuga? Kas SKP kasvu peaks enne kõike eest vedama erasektor või riigisektor? Võiks ju eeldada, et pikaajalises vaates peaks majanduse kasvumootor olema ikka erasektor, aga praegu kipub see meil vastupidi olema.

Kuidas saab olla väikeses Eestis juhtunud nii, et mõned ministeeriumi haldusalad on suutnud üle kümne aasta tegutseda viisil, kus kulu-

TAUNO TUISIK
TallTechi finantsdirektor

Miks ministeeriumite haldusala-de summaarsed tegevuskulud kasvavad mitu korda kiiremini, võrrelduna SKP ja THI kasvuga?

de kasv on olnud marginaalne, samal ajal aga mõnel valitsemisalal ulatuvad kasvuprotsendid 100 ja 200 protsendini? Siin on kahtlemata ka mitut objektiivset selgitust võimalik tuua, kuid üks vastus peitub minu arvates selles, kuidas organisatsioon juhatakse. Olles seitse aastat panustanud siseturvalisuse valdkonnas, tean omast kogemusest, kuidas oli võimalik hoida kulude kasv marginaalne. Mida siis teha tuli? Väga lihtne: jõuliselt tuli vähendada kasutuses oleva kinnisvara üldmahtu, kuid teha seda viisil, et kõik avalikud teenused oleksid vaatamata kinnisvararuutmeetrite arvu vähendamisele tagatud ja osutatud. Vähendada tuli ametisõidukite arvu viisil, kus avalikkusele pakutava turvalisuse maht ning kvaliteet olulisel määral ei väheneks.

Vähendada tuli erinevate tugitegevustega seotud tööjate arvu viisil, et asutuse põhitegevus ei kannataks. Need on vaid mõned üksikud näited, kuid nende näidete sõnum seisneb selles, et riigiasutuse efektiivsust ja tootlikkust tuli lihtsalt suurendada.

Küsimelised küsimused

Kindlasti on selliseid tootlikkust suurendavaid meetmeid rakendatud ka teistes valdkondades peale siseturvalisuse, kuid minu küsimus on: kas piisavalt? Siin tuleb rahaline vaade korraks kõrvale heita ja võtta kasutusele naturaalmõõtühikud ning hakata vastama järgnevale küsimustele:

Kui suur on ametisõidukite aastane läbisõit keskmiselt ühe sõiduki kohta valitsemisala-de ja riigiasutuste lõikes?

Kui suur on kinnisvara ruutmeetrite arv ühe ametniku kohta valitsemisala-de ja riigiasutuste lõikes?

Kui palju on ministeeriumite haldusala-de kasutusel erinevaid IT-süsteeme ja kui paljud nendest on dubleerivad?

Kui palju on ministeeriumite haldusala-de tugipersonali põhiteenuseid osutavate töötajate kohta?

Kui me sellistele küsimustele selged ja läbipaistavad vastused kirja paneme ja nendele otsa vaatame, siis me leiame üles ka need kohad, kus on võimalik riigiasutuste tootlikkust suurendama hakata.

Kindlasti ma ei poolda seda, et n-ö juustunoaga riigiasutuste haldusala-de tegevuskulude vähendamisele. Võib-olla selgub pärast väikest analüüsi, et mõni riiklik tegevus on praeguseks juba liigagi ära optimeeritud ja kuhugi peame ennaktempos ressursse juurde suunama.

Miljard eurot nagu maast leitud

Kui aastatel 2007–2017 oleks ministeeriumite haldusala-de summaarne tegevuskulu kasvanud kokkuvõttes mitte 85%, vaid kasv oleks olnud võrreldav SKP kasvuga, siis oleksid praegused ministeeriumite haldusala-de summaarsed tegevuskulud meil mitte 7,8 miljardit eurot, vaid 6,2 miljardit eurot. Tundub, et leidsime just äsja rohkem kui miljard eurot.

Minu hüpotees on, et sellest enam kui miljardi euro suurusest ülemäärast kulus kasvust on võimalik tekitada paarkümmend protsenti reaalselt kokkuhoidu ning suurendada seeläbi riigiasutuste tootlikkust. See aga tähendab sadu miljoneid eurosid vaba raha, mida saaks suunata tõesti sinna, kuhu avalikud sõnavõttud on oma teraviku suunanud: oodatakse kiiremat arstiabi, rohkem turvatunnet, paremat haridust, uut teadus- ja arendustegevust jne.

LOE VEEBIST

Loe Tauno Tuisu arvamust loogu täispikkuses koos graafikuga. www.aripaev.ee

KOMMENTAAR

Miks tasub müüa ettevõtte oksjonil?

Nii nagu teatud tarbeesemeid on kasulikum maha müüa oksjonil, võib ka ettevõtte müük oksjonil olla müüjale tihti peale tulusam.

Sellegipoolest näitab statistika, et ettevõtte müügitehingud kontrollitud oksjoniprotsessil vähenevad. Eelmise aasta lõpus avaldatud Baltikumi ühinemis- ja omandamistehingute üksikasjaliku uuringu Baltic M&A Deal Points Study kohaselt müüdi ettevõtteid oksjonitel kõigest 10 protsendil juhtudest ning 88 protsendil müüdi ettevõtte suunatul ehk müügi algusest saati oli kaasatud vaid üksainus ostja.

Esimene ja tihti ka kaalukaim põhjus oksjoni kasuks otsustamisel on hind. Kui panna potentsiaalsed ostjad ettevõtte ostuhinnapakkumisi tegema ja omavahel võistlema, on sel-

MADIS REPP
advokaadibüroo Cobalt
advokaat

Esimene ja tihti ka kaalukaim põhjus oksjoni kasuks otsustamisel on hind.

ge, et hind võib kujuneda märkimisväärselt kõrgemaks. Meedias on spekulieritud näiteks, et Eesti Energia pakkus Nelja Energia eest 50–100 miljonit eurot rohkem, kui oli teisele kohale jäänud hinnapakkumine. See on ligikaudu veerandi võrra rohkem.

Teine oluline argument on tehingudokumentide tingimused ning läbirääkimised: kontrollitud oksjonitel esitab

müüja potentsiaalsetele ostjatele esimese versiooni tehingudokumentidest ning ostjad peavad endale tunnistama, et müügitingimuste läbirääkimistel võistlevad nad ka teiste pakkujatega. Tihti võib see tähendada seda, et ostjatel tuleb keskenduda vaid kriitilistele punktidele ning läbi räägitakse üksikud ostjale olulised teemad. Väikesema prioriteetsusega teemadele aega ei kulutata ja ka ajaliselt võib oksjon müügitehingu lõpuleviimist hoopis kiirendada.

Oht info lekkimiseks

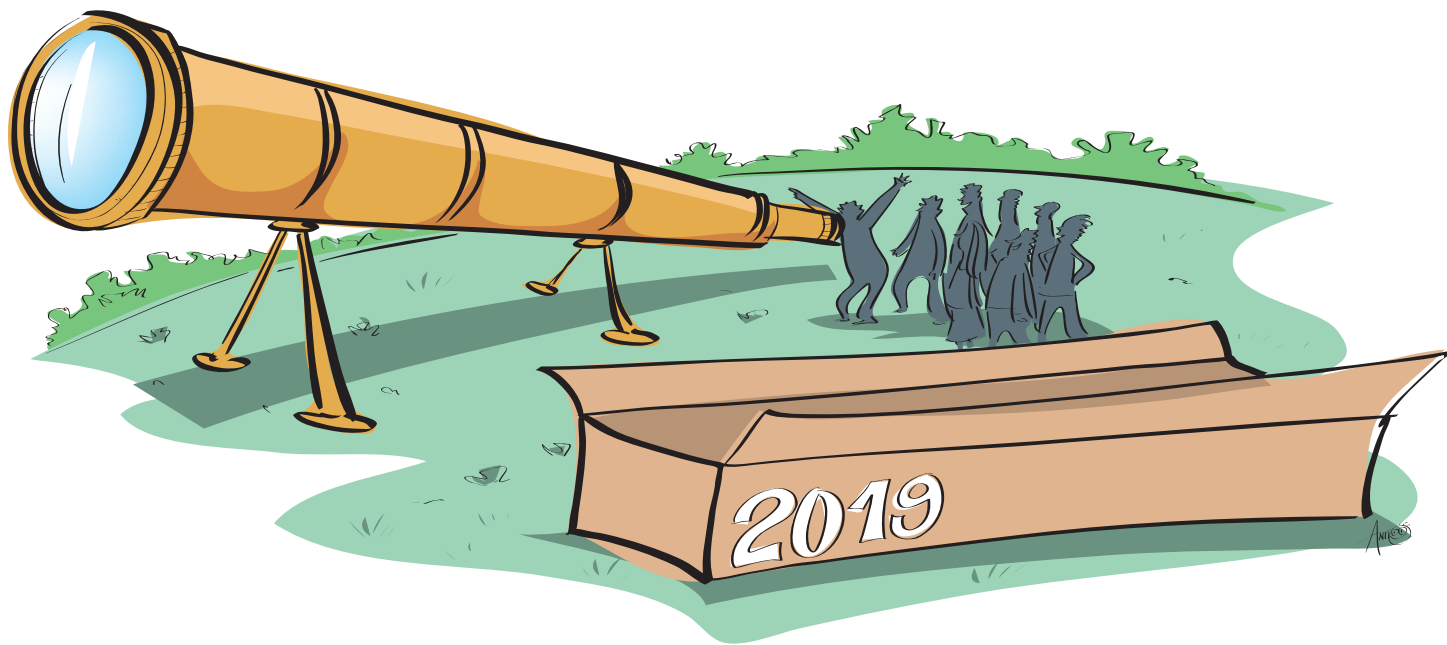
Rääkides aga oksjoni miinustest, tuuakse enim välja konfidentsiaalse informatsiooni lekkimist, kuivõrd tahes-tahtmata tuleb mitme potentsiaalsete ostja korral infot rohkematele inimestele jagada. Teatak-

se ka olukordi, kus konkurent osaleb oksjonil üksnes selleks, et salajasele teabele või ärisaladustele ligi pääseda.

Selleks, et konfidentsiaalse informatsiooni leket vältida, tuleks enne potentsiaalsete ostjate teabe avaldamist poolte vahel konfidentsiaalsusleping sõlmida ning avaldada ettevõtte kohta infot ainult selleks ettenähtud turvalises keskkonnas.

Ükski ettevõtte ega tehing ei ole identne ning nii tasub iga kord eraldi analüüsida, kuidas täpselt ettevõtet müüa. Oksjoni edukaks korraldamiseks on eriti oluline juba väga varajases staadiumis kaasata nii õigus- kui ka finantsnõustajad, kuivõrd protsessi süstemaatiline plaanimine aitab olaliselt kokku hoida nii aega kui ka raha.

JUHTKIRI

Riigireform saagu uue valitsuse vundamendiks

Erakondade poolt harvanähtavas ja kiiduväärt üksmeeles kokku lepitud valitsemise tõhustamise plaan tuleb ka reaalselt käsile võtta.

Mullu mais asutasid 28 Eesti ettevõtjat Riigireformi Sihtasutuse, et töötada välja riigireformi kontseptsioon ja selle elluviimise kava. Kolm kuud tagasi said riigikogu ja valitsus 67 ettepanekust koosneva paketi kätte. Äsja jõudsid kaheksa riigikokku kandideerivat erakonda ühisele meelele tunnistada riigireform järgmise koalitsioonileppe prioriteediks, ja mitte vaid üldsõnaliselt, vaid kirjaliku kokkuleppega võtta vastu riigikogu asjakohane otsus ja panna loodava valitsuse tegevuskavas paika reformi etappide sisu ja tähtsused. Mis peamine, keegi hakkab ka vastutama – selleks määratakse üks valitsuse liige.

Äripäeva hinnangul on see Eesti huvides, kui riigijuhid võtavad tegutsemise aluseks pikaajalise visiooni, milles on ettevõtjatele sümpaatsed põhimõtteid riigi reformimiseks – bürokraatia vähendamine, teadmuspõhine otsustamine, valitsusaparaadi muutmine õhemaks, efektiivsemaks ja paindlikumaks. Eriti on kiiduväärt, et ühismemorandum kirjutati alla vaatamata kirgede möllule enne valimisi – pärast tuleb vaid sõna pidada.

Riigireform on Eestis olnud poliitiliste arutelude teema vähemalt 20 aastat, ainaks saavutuseks aga äsjane haldusreform.

Ilmselt on tänapäeval vähe neid, kes arvavad, et paisuv ametnike-bürokraatide armee, asendustegevus ja ülereguleerimine on Eesti jaoks jätkusuutlik mudel, seda eriti kahaneva rahvastiku tingimustes. Riigireform sellega tegelebki.

Pikaajaline visioon vähendab aja- ja ressursiraisku, mis tekib kitsalt partei- ja päevapoliitilistest rapsivatest otsustest. Ametist lahkuva valitsuse puhul nägime paraku seda korduvalt, näiteks alkoholiaktsiisi läbimõtlema töstmise või tava kodanikule arusaamatu libiseva astmelise tulumaksu kehtestamisega. Selliseid otsuseid ei ole võimalik langetada, kui vaadatakse hetkeolukorrast kaugemale.

Ühisosa annab lootust tegudele

Teiselt poolt torkab silma, et Vabaerakond memorandumile alla ei kirjutanud, sest erakonna esimehe Kaul Nurme sõnul on riigireformi vaimse isa Jüri Raidla pakett liiga süsteemitu. Vabaerakonna frustratsiooni võib mõista, sest riigireformi kava ei käsitle erakonna poolt kilbile tõstetud väikeparteidele suuremate võimaluste andmist ja Eesti poliitilise konkurentsi avardamist. Kuid ka nemad tunnistavad, et reforme on vaja.

Lootust, et ettepanekutega reaalset tegelemist hakatakse, annavad Jüri Raidla sõnad: "Kõigi erakondade valimisprogrammides on riigireform olemas. Mõnes programmis rohkem, mõnes programmis vähem, mõnes programmis detailsemalt ja mõnes programmis üldisemalt."

Järelikult on vaatamata seisukohtade erisustele programmides olemas ühisosa. Ja kuigi koalitsioonikõnelused töötavad tulla tulised, on sel eeldus jõuda koalitsioonilepingusse. Riigireformi põhimõtteid silmas pidades peaksid erakonnad leppe ja valitsuse moodustamisega mitte venitama – ahvatluse selleks loovad mai lõpus toimuvad europarlamenti valimised, mis võidakse tarbetult seostada koalitsiooni sõlmimisega.

Ühismeele demonstreerimine on hea, kuid poliitikud ei peagi olema kõiges ühte meelt. Samas ei pea nad ka loosunglikult vastanduma. Eel- ja e-valimised on juba pihta hakanud, kuid häält saab muuta kuni valimispäevani, mis on alles 3. märtsil. Aega sisukateks debattideks ja seisukohavõttudeks, mis võimaldaksid valijal teha kaalutletum otsus – või seda ka muuta – veel on.

REPLIIK

Vabatahtlikult säästaksid inimesed vähem

Pensionidebatis on kerkinud esile küsimus: mis juhtuks, kui muuta II pensionisammas vabatahtlikuks ja lasta inimestel ise otsustada, mida nad selle rahaga teevad?

Pensionisamba vabatahtlikkuse pooldajate peamine argument on, et kui riik jätkaks II sambasse maksed kogumata, kasutaksid inimesed ise seda raha tõhusamalt ning saavutaksid oma investeeringutele parema tootluse ja väikesemad halduskulud kui kogumispensionifondid.

Selleks, et mõista, mida tä-

JAANIKA MERIKÜLL
Eesti Panga ökonomist

» Andmed ei kinnita, et II sambaga mitteliitunud oleksid investeerinud enam teistesse varadesse.

hendaks II pensionisambast loobumine inimeste varadele ja kohustustele, võrdlesin, kui palju kohustusi ja muud vara peale teise samba on neil inimestel, kes on teise sambaga liitunud, võrreldes nendega, kes ei ole.

Sääste, aktsiaid ja võlakirju on II sambaga liitunud ja mitteliitunud sama palju ning ka kinnisvarasse, sõidukitesse ja ärivarasse pole need inimesed rohkem investeerinud, kes kogumispensionisse vabatahtlikult ei panusta. Andmed ei kinnita, et II sambaga mitte-

liitunud oleksid investeerinud enam teistesse varadesse.

Kogumispensioniga liitunud on aga suuremad kohustused kui II sambaga isikutel, seda nii pangalaenude kui ka krediitkaardi kasutamise ja arvelduskrediidi puhul. Kui vaadata varasid ja kohustusi koos, siis ei erine kogumispensioniga liitunud inimesed neist, kes pole kogumispensioniga liitunud. Kokkuvõtteks võib öelda, et inimesed ei säästaks vabatahtlikult piisavalt, et II samba puudumist tasa teha.

ALLIKAS: EESTI PANGA BLOGI

Võta osa
ARVAMUSKONKURSIST

Ootame konkursile Eesti eduloo uuendamise ja arengu kiirendamise ideid arvamusaluse vormis.

Osalemiseks palume saata arvamusteksti koos oma fotoga aadressil **arvamus@aripaev.ee**.

Kolmele parimale paneb Äripäev koostöös Advokaadibüroo Cobalti, Eesti Gaasi, Harju Elektri, Silberauto ja Tallinna Kaubamajaga välja väärrika auhinna.

Võitja saab **10 000**, teise koha omanik **3000** ja kolmas **2000** eurot.

Kaastöid võib saata **28. veebruarini 2019** (kaasa arvatud). Laekunud tekste avaldame jooksvalt Äripäeva paberväljaandes ja veebis.

Toimetused jätkavad endale õiguse kaastöid lühendada ja toimetada.

CÖBALT
ADVOKAADIBÜROO

EESTI GAAS

HARJU ELEKTER

SILBERAUTO

Äripäev

Tea,
mis toimub!
logistikauudised.ee

Kiire tee vastusteni

Äripäev

Raamatupidaja.ee

TSEMENDITOOTJA

Kuidas panustada Trumpi müürile

Vaadates, milliseid ettevõtteid USA presidendi Donald Trumpi piirimüüri ehitus enim mõjutab, siis üks selline on peakorteriga Mehhikos Monterreys paiknev maailma üks suuremaid tsemenditootjaid Cemex (CX).

AARO PERTMANN
kaasautor

Lisaks mõjutab ettevõtte käekäiku lähiajal ilmselt oluliselt Mehhiko sisepoliitikas mõnda aega tagasi toimunud muutus.

Siinkandis on ettevõtte pillid kokku pannud. Alles teatas Cemex, et Balti- ja Põhjamaade äri müüdi Saksamaa ehitusmaterjalide tootjale Schwenk 340 miljoni euro eest.

Kas Mehhiko piirimüüri ehitus saab ka tegelikult teoks, on ebaselge. Samuti on müüri ehitusel plaanitava põhimaterjali asjus Trumpi soovid muutunud. Kui algelt oli selleks betoon, siis jaanuari algul tuli USA president välja uue mõttega, et see võiks olla hoopis teras.

Cemex heas positsioonis

Juhul kui jäädakse siiski betooni juurde, oleks Cemex võrreldes oma konkurentide Heidelberg Cementi (HELD.DE) ja Votorantim Cimentosega paremini positsioneeritud tellimuste täitmiseks.

Möödunud aasta detsembri algul Mehhiko presidendiks valitud Andrés Manuel López Obrador on kogunud tuntust eelkõige populistina. Üks tema samme oli näiteks presidendi-palee muutmise kultuurikeskuseks, kuhu on vaba ligipääs turistidel. Pesimistlikud vaatlejad kardavad, et Mehhiko võib varsti suunduda samale teele kui Venezuela. Teised arvavad aga, et uus president suuremaid muutusi ette ei võta, jäädes mõõdukaks.

Analüütikute hinnang on aga selline, et Obradori-taoline populistlik poliitik võiks olla tsemenditootjale Cemex kasulik, kuna populistlike riigijuhide ajal suurendatakse kulutusi infrastruktuuri arendamisele. Kodumaiste infrastruktuuri-projektide toetamine on ka uue Mehhiko presidendi poliitilise programmi tähtis osa, kirjutas Chelsea Rodstrom oma uurivas artiklis, mis ilmus portaalis globalxfunds.com. Lisaks kuuluvad AMLO (nii kutsutakse aja-

kirjanduses Mehhiko uut presidenti) põhiliste eesmärkide hulka riigi huvide kaitsmine Põhja-Ameerika Vabakaubanduslepingus (NAFTA) ja korruptsiooni mahasurumine.

Ta toetab ka ettevaatliku eelarvepoliitikat, Mehhiko keskpanga autonoomiat ja riigi makromajanduslikku stabiilsust, vaatamata vastuolulistele lubadustele laiendada sotsiaalprogramme ja peatada riigi energiareform.

Tulemused kehvad

Cemexi äri ei ole viimasel ajal väga hästi läinud. Veebruari algul avaldatud möödunud aasta neljanda kvartali tulemused jäid kasumi poolest alla analüütikute ootustele, vahendas Reuters. Oodatud 137 miljoni dollarise kasumi asemel sai ettevõtte 37 miljoni dollarit kahjumit. Ka käive jäi prognoosile alla, olles 3,51 miljardi dollari asemel 3,50 miljardit. Võrreldes aastataguse sama kvartaliga oli käive küll 4% võrra suurem, mis oli tingitud toodete kõrgemast müügihinnast ja suuremast mahust.

Cemex ootab tsemenditootmise mahu suurenemist 2019. aastal 2% võrra ja betoonitootmise suurenemist 3–5% võrra, on öeldud ettevõtte kvartaliga aruandes. Samas prognoositakse maailma tsemenditootmise suurenemist 2019. aastal 1,5% võrra.

Lubatakse taas dividendi

Juba möödunud aasta juulis andis ettevõtte teada, et alustab sel aastal aktsionäridele dividendide maksmist, planeerides selleks tänava 150 miljoni dollarit. Viimati maksis tsemenditootja dividendi 2008. aastal. Samuti on Cemex kärpinud kulusid ja müünud varasid, et täita reitinguagentuuride investeerimisjärgu nõudeid.

Kuigi ettevõtte juhtkond pole suutnud luua rohkem väärtust olemasolevate varade baasil, siis on turg Cemexi ülemäära madalalt hinnastanud, leiab

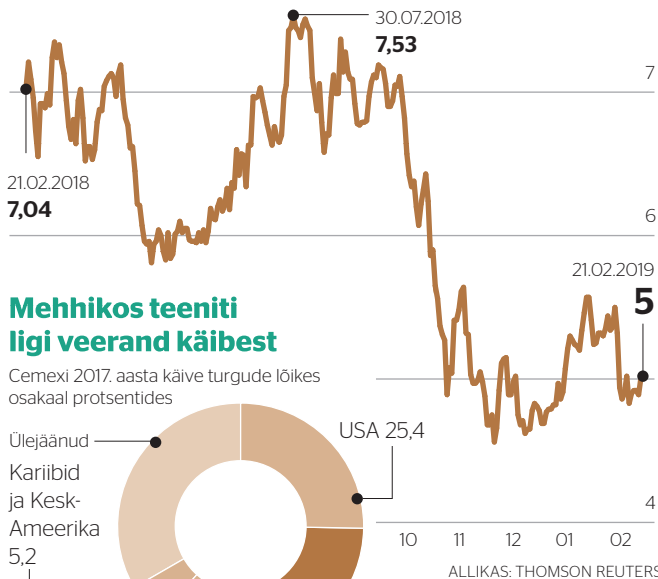
MIS ON MIS Cemex

Tegutseb rohkem kui 50 riigis.
Toodangust 52% tsement ja 39% betoon, ülejääva osa moodustavad muud täitematerjalid.
Käive mullu 3,5 miljardit dollarit, jäädes analüütikute ootustele veidi alla.
Kahjum mullu 37 mln dollarit, oodati 137 mln dollarit kasumit.
Töötajaid kokku 42 000.
Üks viimase aja suuremaid tellimustöid on Jamaical asuva rahvusvahelise Sangsteri lennujaama ruleerimise renoveerimine kogumahuga 35 000 m². Selle elluviimiseks on Cemex toonud Mehhikost Jamaicale terve betoonitehase, töötajad ja uue põlvkonna sillutustehnika, millega paigaldatakse 22 500 m³ betooni, kirjutas Business Wire. Tööde kestus on kuus kuud ja see tagab ruleerimise eluea pikendamise kuni 20 aastani.

analüütik Stephen Simpson portaali Seeking Alpha veergudel. Mehhiko ehitusturg pole tema hinnangul nii nõrgas seisus, kui näitab Cemexi 4,91 dollarine aktsia hind. Viimase poole aastaga ligi kolmandiku oma väärtusest kaotanud firma on alla hinnatud pigem Mehhiko sise- poliitikas aset leidnud populist-

VÕRDLOS Aastaga kadus turuväärtusest ligi kolmandik

Cemexi aktsia hind, dollarites

150

miljonit dollarit plaanib Cemex maksta tänava aktsionäridele dividendideks.

liku pöörde tõttu. Küll aga näeb analüütik ohu märke selles, et USA ehitusturg võib 2019. aastal oluliselt aeglustuda.

Cemex pole oma tööstusharus ainus langeja, lisaks on langenud Argose (CMTOY), Buzzy (BZZUY) ja Heidelberg Cementi aktsia hind. Kui USA põhimaterjalide sektori indeks on Simp-

ly Wall Streeti andmetel viimase aastaga langenud 23,7%, siis Cemexi aktsia tunduvalt rohkem – 36,6%.

Soodne ostukoht

Ettevõtte hinna ja kasumi suhe (P/E) on 13,7, mis on soodsam tööstusharu keskmisest, mis on 20,2. Samuti on soodus hinna ja raamatupidamisliku väärtuse suhe (P/B), mis on Cemexil 0,77 ja tööstusharul 1,9. Samas on analüütikute oodatav järgmise kolme aasta omakapitali tootlus tervikuna siiski väike, olles Cemexi puhul keskmiselt 9,9% ja tööstusharu puhul 9,6%, vahendas Simply Wall Street. Tegelik viimase aasta omakapitali tootlus on veelgi kehvem, vaid 5% vastandina tööstusharu keskmisele, mis on 9,6%.

Investoreid võib siiski ettevaatlikuks teha asjaolu, et Cemexi juhtkond pole võlataseme vähendamise juures suutnud siiski täita oma muid eesmärke ja tagada ettevõtte järjepidevat arengut. Yahoo! Finance annab Cemexi siht hinnaks siiski 8,42 dollarit, mis on praegusest hinnast 71% võrra kõrgemal.

See, kuidas mõjutab Cemexi käekäiku Trumpi kavandatav piirimüür ja Mehhiko uue presidendi majanduspoliitika, selgub lähemas tulevikus. Ettevõtte aktsiat on võimalik osta siinsete suuremate pankade kaudu.

▲ Mehhiko tsemenditootja Cemex oli hiljuti esindatud ka Baltimaades, kuid müüs siinse tootmise Saksamaa ettevõttele. FOTO: REUTERS/SCANPIX

KOMMENTAAR

Vaadata võib ka tehnoloogia tootjate poole

KRISTOFER VÄHI
SEB Marketsi osakonna juht

Piirimüüri ehitusest, kui see peaks toimuma, võivad võita mitu ehitusmaterjalide tootjat, kuid mitte ainult.

Vaadata võib muidugi ka ehitusfirmade poole, kelle kohta on olnud infot, et nad võivad protsessis osaleda.

Kuna USA president Donald Trump ei saa ilmselt niikuinii nii palju rahastust,

kui ta päriselt tahaks, et müüri täies pikkuses välja ehitada, tuleb kasutusele võtta ka mitmesugused kõrgtehnoloogilised lahendused. Sellest võiks võita järelevalvedroonide, soojustundlike kaamerate jm sellise varustuse tootjad.

SEB kaudu on võimalik osta börsitähist CX ehk betoonitootja Cemexi USAs noteeritud hoiutõendit, mis kaupleb nagu aktsia.

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,75	2,00	2,25		500

Inbank AS Niine 11, 10414 Tallinn, www.inbank.ee

BALTI ETTEVÕTETE EMITEERITUD VÕLAKIRJAD

võlakiri	ISIN kood	lunastamine	kupongi-määr	intressimaksed	nominaal, €	emissiooni-maht, €	kauplemis-koht
Creditstar	EE3300111517	1.06.2019	8,00%	kvartaalne	1 000	1 000 000	-
Creditstar	EE3300111533	1.06.2020	11,00%	kvartaalne	1 000	25 000 000	-
Storent Investments	LV0000802304	30.06.2020	8,00%	kvartaalne	100	10 000 000	Riia börs
Endover Aurora Nova	EE3300111582	14.12.2020	11,00%	kvartaalne	100	10 500 000	-
Endover Fabrik	EE3300111491	17.10.2020	11,00%	kvartaalne	100	7 500 000	-
luteCredit Europe All	EE3300111442	15.02.2021	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Creditstar	EE3300111525	1.06.2021	12,00%	kvartaalne	1 000	10 000 000	-
PlusPlus Capital	EE3300111509	31.08.2021	10,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Magnetic MRO	EE3300111608	21.12.2021	8,00%	kvartaalne	100	8 000 000	-
Mainor Ülemiste	EE3300111343	5.04.2023	5,50%	kord poolaastas	100	10 000 000	First North

Tabel on esitatud turuülevaate andmiseks ja ei ole käsitletav väärtpaberite pakumisenä.

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 230, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

REKLAAM

REKLAAM

REDGATE
CAPITAL

MIS METSAS UUDIST?

Metsandussektori värsked uudised iga päev!

Anname ülevaate metsa- ja puidutööstuse tegemistest ning jagame metsandusalast nõu metsaomanikele.

 Metsamajandusuudised.ee

Toetajad

 LAND CREDIT

 Timber.ee

 EESTI TAIMETÄHTSUST

 HD Forest

 A.M.F.

 MÜHLBOCK

Vaata www.metsamajandusuudised.ee

Investor Toomase
Akadeemia

27.02.2019

Investor Toomas, Paavo Siimann,
Ivar Mägi, Jaak Roosaare, Kaarel Ots,
Tõnn Talpsepp, Nelli Janson

49 € (km-ga 58,80 €)

Aktsia hindamise kiirkursus

“Narratiiv ja numbrid” praktikas

Info ja registreerimine: Äripäeva Akadeemia | tel: 667 0439 | e-post: akadeemia@aripaev.ee | akadeemia.aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Kuidas ma hindan ettevõtte väärtust

Just selle küsimuse juurde jõuab varem või hiljem iga ettevõtte juht, omanik ja potentsiaalne investor.

Ettevõtte väärtuse hindamiseks on mõis- tagi terve hulk viise. Neist kõige popu- laarsem, eriti just börsiväliste ettevõtete puhul, on diskonteeritud rahavoo (DCF) meetod, millele järgneb võrdlusmeetod teiste sarnaste ettevõtetega. Muidugi võib avalikult kaubeldavate ettevõtete puhul alati heita ka pilgu pelgalt aktsia hinnale börsil ning nõnda hetkega ettevõtte turu- väärtuse kätte saada.

Kui diskonteeritud rahavoo meetod kokku võtta, võrdub firma väärtus kõiki- de tema tulevaste vabade rahavoogude hetkeväärtusega. Sealjuures tuleb kasuta- da sobivat riskiga kaalutud diskontomää- ra, mis peaks peegeldama rahavoogude riskantsust.

Ei loe mitte minevik, vaid tulevik

Tulevaste rahavoogude prognoosimine on minu jaoks osutunud aga kõike muud kui lihtsaks. Ma ei ole selle murega ükski. Minu üks suuri lemmikuid, legendaarne USA in- vestor Philip A. Fisher on öelnud, et aktsia- investeringu edukus ei sõltu mitte sellest, mis on ostuhetkel laialdaselt ettevõtte kohta teada, vaid ikka sellest, mis saab tea- tavaks pärast ostu sooritamist. Sestap ei ole olulised mitte mineviku kasumimar- ginaalid, vaid see, millised on need margi- naalid ja vabad rahavood tulevikus.

Võin teile enda ja finantssektoris tööta- vate sõprade kogemuse pealt kinnitada, et diskonteeritud rahavoo (DCF) meetod on parem kui mitte midagi, kuid selle kasuta- mine on töömahukas ja veaohklik.

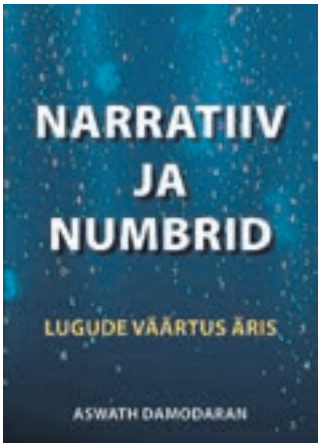
Et turud on suurema osa ajast enam- vähem efektiivsed, nii olengi mina val- daval aktsiate analüüsimisel aja kokku- hoiu mõttes eelistanud suhtarve. Nii võ- tan samas sektoris tegutsevad sarnased ettevõtted ette ning katsun olulisemate fi- nantsuhtarvude järgi sotti saada, kas üks või teine ettevõtte võiks võrreldes turu või sektoriga olla üle- või alahinnatud. Seegi on samal ajal nii kunst kui ka teadus, sest kahte identset ettevõtet pole ning sarna-

RAAMAT
Narratiiv ja numbrid

Autor: Aswath Damodaran
Ilumumisaeg: 20.02.2019
Kirjastus: AS Äripäev

KOOLITUS
“Narratiiv ja numbrid” praktikas

Aeg: 27. veebruar
Esinevad: investor Toomas, Paavo Siimann, Jaak Roosaa- re, Ivar Mägi, Kaarel Ots, Tõnn Talpsepp ja Nelli Janson

» Usun, et just see raamat aitab nii arvu- inimestel kui ka humanitaaridel ettevõtte väärtuse hindamise ammendavalt selgeks teha.

selt DCF-meetodiga ei pruugi olevik ja mi- nevik öelda palju tuleviku kohta. Võimalusi investeringu hindamiseks on mõistagi veel. Sõber Seppo Saario ar- mastab ikka öelda, et ettevõtte väärtuse moodustab tema tulevikus makstavate di- videndide nüüdisväärtus. Seega on inves- tori jaoks kõige olulisem hinnata ettevõtte võimet dividende maksta. Mõni peab seda meetodit liiga konservatiivseks. Kõige täpsema käsitluse olen aga leid- nud väärtuse hindamise eksperti Aswath Damodarani kirjutatust, kes leiab, et üht- viisi olulised on nii numbrid kui ka lugu ning kristallkuuli või loitsu börsil võitja- te leidmiseks pole. Tema sõnul on oluli- ne usaldada iseennast ja olla mõtlemises paindlik, sest ükski lugu ei ole igavene ja ükski väärtushinnang ajatu. “Lood ilma arvudeta on lihtsalt mui- nasjutud ja arvud ilma neid toetava loo- ta on finantsmodelleerimise ülesanded,” leiab Damodaran. Minu 17 aastat börsidel kinnitavad sedasama. Just seepärast pa- nin öla alla, et anda välja Damodarani vii- mane teos “Narratiiv ja numbrid”. Usun, et just see raamat aitab nii arvuinimestel kui ka humanitaaridel ettevõtte väärtuse hin- damise ammendavalt selgeks teha.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase inves- teerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäe- va tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL
Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus

+0,38%

väärtus 312 637,38 eurot
65% aktsiad / 21% raha / 12% võlakirjad / 2% ühisrahastus

LHV	2,3
Microsoft	0,9
Lerøy Seafood	0,8
Altria	0,8
EWZ	0,8
Apple	0,5
Tallinna Sadam	0,47
Facebook	0,4
Ryanair	0,1
Equinor	0,08
EFTEN Real Estate Fund III	0,0
Baltic Horizon	-0,4
Tallink	-0,5
Berkshire Hathaway	-2,0

Viimased tehingud

Müüs 20. veebruaril 6000 Apranga aktsiat hinnaga 1,58 € aktsia kohta. Tehingusumma oli 9470,52 € ja tehingutasu 9,48 €.
Ostis 12. veebruaril 483 LHV Grupi aktsiat hinnaga 10,80 eurot aktsia kohta. Tehingu- summa oli 5216,40 € ja tehingutasu 5,22 €.

SINU ARVAMUS

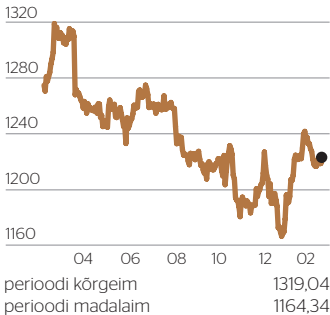
Kommenteeri Toomase investeerimis- otsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsi- musi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee.

OMX TALLINN
52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1223,03

+0,35% ▲

IPO

Pinterest valmistub börsidebüüdiks

Pildiotsinguga tegelev ettevõtte loodab saada vähemalt 12 miljardi dollarilise turuväärtuse, kirju- tas Wall Street Journal. Pinterest on paberid väärtpaberi- ja börsikomisjoni viinud ja asu- nud börsile tulekuks valmistuma. 2010. aastal asutatud Pinterestil on praeguseks 250 miljonit iga- kuist aktiivset kasutajat. 2019. aastal töötab börsile tulla veel hulk tuntud tehnoloogia- ettevõtteid. Nende seas ka sõi- dujagamist pakkuvad Uber Tech- nologies ja Lyft, kes on samuti IPO jaoks paberid sisse andnud. Varem erainvesteeringute abil töös püsinud ettevõtteid on jär- jest enam sunnitud vaatama ra- hastuse saamiseks börsi poole. Prognoositakse, et 2019. aastal börsidel tõstetud raha võib olla seni suurim. Eelmine kõrgpunkt on 1999. aasta ehk natuke enne *dotcom*-i mulli, kui börsile tule- vad ettevõtted tõstsid Dealo- gicu andmetel 107,9 miljardit dol- larit. Eelmisel aastal tõsteti sel- lest vaevu pool ehk 60,8 miljar- dit dollarit, mis on sellegipoolest 2017. aastal tõstetud 49,4 miljar- dist suurem summa.

PANE TÄHELE

Kraft Heinz teatas neljanda kvar- tali ootamatust kahjumist.

Swedbanki aktsia hakkas nädala lõpus tõusma.

Linda Nektari turuolukord jääb keeruliseks, hindab LHV.

BÖRSIKAUBAD

Kütused	22.02	Värvilised metallid	21.02
USD		USD/t	
Nafta IPE, bbl	67,51	Alumiinium LME	1918
Nafta NYMEX, bbl	57,59	Vask LME	6456
Mootoribensiin, t	571,5	Plii LME	2074,54
Diislikütus, t	631,75	Nikkel LME	13000
Kerge kütteõli, t	622,5	Tina LME	21443
Masuut (1% väävel), t	405,5	Tsink LME	2710
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,724		
Põllumajandus	22.02	Väärismetallid	22.02
nael = 453,59 g		USD/units, units = 31,105 g	
Kohv NYBOT, US\$/nael	96,65	Kuld COMEX	1328,26
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	359,3	Plaatina NYMEX	835,5
Kakao NYBOT, USD/t	2314	Palladium NYMEX	1477,5
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	164,7	Hõbe COMEX	15,9
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	361,75		

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,590	Singapuri dollar	SGD	1,532
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,87
Hiina jüaan	CNY	7,608	Šveitsi frank	CHF	1,134
Hongkongi dollar	HKD	8,895	Taani kroon	DKK	7,462
India ruupia	INR	80,56	Tai baat	THB	35,527
Jaapani jeen	JPY	125,45	Tšehhi kroon	CZK	25,652
Kanada dollar	CAD	1,495	Türgi liir	TRY	6,033
Korea won	KRW	1272,11	Ungari forint	HUF	317,82
Norra kroon	NOK	9,760	USA dollar	USD	1,133
Poola zlot	PLN	4,335	Bitcoin/USD	USD	3941,77
Rumeenia leu	RON	4,757			

EUR/SEK ▼
10,610

EUR/RUB ▼
74,157

BÖRS

Tallinn				22.02			
aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelml, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,100	-5,17	410	-10,9	-6,7%	0,76	0,9%
Baltic Horizon Fund	1,320	-0,38	7120	10,5	-	-	7,0%
Baltika	0,177	1,72	920	-9,6	-17,8%	2,05	0,0%
EFTEN Real Estate Fund III	17,6	0	1370	9,0			3,9%
Ekspress Grupp	0,950	1,06	3810	36,5	1,5%	0,56	7,4%
Harju Elekter	4,990	0,00	750	40,9	3,1%	1,33	4,8%
LHV Group	11,100	2,30	629810	10,9	18,5%	1,88	1,4%
Merko Ehitus	9,650	1,58	543100	8,8	14,2%	1,30	10,4%
Nordecon	1,000	2,04	550	8,1	12,3%	0,97	6,0%
PRFoods	0,600	-4,00	6010	15,3	6,1%	0,96	0,0%
Pro Kapital Grupp	1,480	0,00	120	4,6	21,9%	0,86	0,0%
Silvano FG	2,550	1,19	14580	8,0	31,6%	7,94	7,6%
Skano Group	0,450	9,76	110	-2,7	-20,2%	0,62	0,0%
Tallink Grupp	1,020	-0,49	148900	15,0	5,6%	0,80	2,9%
Tallinna Sadam	2,120	0,470	41300	28,3	4,516	1,553	
Tallinna Vesi	10,400	0,00	1030	8,6	26,2%	1,62	3,5%
Tin Kaubamaja	8,980	0,00	242650	12,0	16,9%	1,621	7,0%
Trigon PD	0,520	0,00	0	-0,2	-654,4%	1,30	0,0%

Riia

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutuos eelm., %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindeks	8.1	0	7.1	0.6	1,852
Latvijas Gaze	10.4	0.97	15.5	1.3	-
Olainfarm	7.1	0	8.6	1.0	2,958
SAF Tehnika	2.78	2.96		0.9	0

Skano Group ▲
+9,76%

Arco Vara ▼
-5,17%

Vilnius

aktsia					
	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	1,600	0,63	11,5	1,7	10,7
Novaturas	8,030	-0,12		3,0	
Klaipedos Nafta	0,415	0	9,8	0,8	10,8
Linas Agro	0,097	0	4,8	0,3	0,0
Panevezio Statybos Trestas	0,810	1	7,1	0,4	7,5
Rokiškiu Suris	2,520	-1,95	22,6	0,7	3,9
Siauliai Bankas	0,432	-0,23	5,6	1,0	1,0
Snaige	0,158	0		1,1	0,0

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor